

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2001-2002

4 december 2001

VOORSTEL VAN DECREET

**– van mevrouw Wivina Demeester-De Meyer en de heren Robert Voorhamme,
Marc van den Abeelen, Johan Malcorps en Herman Lauwers –**

**voor enkele bouwvergunningen waarvoor dwingende redenen
van groot algemeen belang gelden**

HOORZITTING

VERSLAG

**namens de Verenigde Commissies voor Leefmilieu, Natuurbehoud en Ruimtelijke Ordening,
en voor Openbare Werken, Mobiliteit en Energie
uitgebracht door de heren Ludwig Caluwé en Jos Stassen**

Samenstelling van de Commissie voor Leefmilieu, Natuurbehoud en Ruimtelijke Ordening :

Voorzitter : de heer Jacques Timmermans.

Vaste leden :

de heren Gerald Kindermans, Jan Laurys, Erik Matthijs, Jef Van Looy ;

de heer Jacques Devolder, mevrouw Dominique Guns, de heren Patrick Lachaert, Paul Wille ;

de heer Jean Geraerts, mevrouw Marleen Van den Eynde, de heer Frans Wymeersch ;

de heren Jacky Maes, Jacques Timmermans ;

mevrouw Isabel Vertriest ;

de heer Jos Bex.

Plaatsvervangers :

de heer Jos De Meyer, mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever, de heren Mark Van der Poorten, Jan Verfaillie ;

de heren Louis Bril, Marc Cordeel, mevrouw Anny De Maght-Aelbrecht, de heer Gilbert Van Baelen ;

mevrouw Niki De Gryze, de heren Julien Librecht, Jan Penris ;

de heren Bruno Tobback, Jan Van Duppen ;

de heer Johan Malcorps ;

de heer Herman Lauwers.

Samenstelling van de Commissie voor Openbare Werken, Mobiliteit en Energie :

Voorzitter : mevrouw Wivina Demeester-De Meyer.

Vaste leden :

de heren Ludwig Caluwé, Carl Decaluwe, mevrouw Wivina Demeester-De Meyer, de heer Jan Verfaillie ;

de heren Marc Cordeel, André Denys, Patrick Lachaert, Jul Van Aperen ;

de heren Jean Geraerts, Pieter Huybrechts, Jan Penris ;

mevrouw Hilde Claes, de heer Robert Voorhamme ;

de heer Johan Malcorps ;

de heer Jan Loones.

Plaatsvervangers :

de heren Jos De Meyer, Freddy Sarens, Eddy Schuermans, Paul Van Malderen ;

mevrouw Anny De Maght-Aelbrecht, de heren Koen Helsen, Jacques Laverge, Didier Ramoudt ;

mevrouw Marleen Van den Eynde, de heren Roland Van Goethem, Luk Van Nieuwenhuysen ;

de heren Jacky Maes, Bruno Tobback ;

de heer Eloi Glorieux ;

de heer Jos Bex.

Zie :

872 (2001-2002)

– Nr. 1 : Voorstel van decreet

– Nrs. 2 en 3 : Amendementen

INHOUD

	Blz.
1. Inleiding	4
2. Toelichting door professor Patricia Popelier, juriste UIA	4
3. Toelichting door professor Geert Van Hoorick, jurist UGent	7
4. Toelichting door de heer Deijssselberg, opsteller MER	10
5. Toelichting door de heer Bart Casier, Intercommunale Vereniging van het Land van Waas	13
6. Toelichting door de heer Gust Deckers, Maatschappij voor Grond- en Industrialisatiebeleid op de Linkeroever	15
7. Toelichting door de heer Antoine Denert, burgemeester van Kruibeke	17
8. Toelichting door de heer Boudewijn Vlegels, eerste schepen van de gemeente Beveren-Waas	18
9. Toelichting door de heer Leo Delwaide, schepen van de Stad Antwerpen	21
10. Toelichting door de heer Eddy Bruyninckx, directeur-generaal van het Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen	22
11. Toelichting door de heer Robert Restiau, AGHA (Antwerpse Gemeenschap voor de Haven)	23
12. Toelichting door de heer Jan Creve, afgevaardigde van Doel 2020	29
13. Toelichting door de heer Bart Martens, Bond Beter Leefmilieu	31
14. Toelichting door de heer Peter Symens, Natuurpunt Vlaanderen	33
15. Toelichting door de heer Luc Joly, adviseur Wetgeving van de studiedienst van de Boerenbond	36
16. Toelichting door de heer Camiel Adriaens, voorzitter van het Algemeen Boerensyndicaat (ABS)	37

DAMES EN HEREN,

De Verenigde Commissies voor Leefmilieu, Natuurbehoud en Ruimtelijke Ordening, en voor Openbare Werken, Mobiliteit en Energie hielden op dinsdag 20 november 2001 hoorzittingen over het voorstel van decreet voor enkele bouwvergunningen waarvoor dwingende redenen van groot algemeen belang gelden.

1. Inleiding

De voorzitter : Het aangetekend schrijven van de heer Matthias Storme aan de voorzitter van dit Parlement en aan minister-president Dewael zal ter informatie worden uitgedeeld. Het betreft hier een ingebrekestelling.

2. Toelichting door professor Patricia Popelier, juriste UIA

Professor Patricia Popelier, juriste UIA : Strikt genomen betekent legislatieve validatie dat de wetgever – in dit geval de decreetgever – probeert te verhinderen dat een rechter een onregelmatig besluit van de overheid ongeldig verklaart of vernietigt. Het kan ook betekenen dat de decreetgever de gevolgen van zo'n uitspraak teniet doet.

De wetgever dekt een onregelmatige bestuurshandeling opdat die haar uitwerking zou kunnen behouden. Validatie kan op veel verschillende manieren : door het besluit te bekrachtigen of het geldig te verklaren. Het bestuur kan voorts gemachtigd worden om retroactief dezelfde maatregel te nemen. De wettelijke voorwaarden kunnen retroactief gewijzigd worden.

Bovendien kan validatie op om het even welk moment. Zo kan validatie nog voor enige betwisting is opgeworpen voor een rechter. In dat geval voelt men de betwisting wellicht aankomen, maar toch maakt het Arbitragehof daar minder problemen rond. In de meeste gevallen is er evenwel al een geding hangende of is er al een rechterlijke uitspraak.

Er zijn uiteraard een aantal principiële bezwaren. De overheid is weliswaar gebonden door het recht, maar probeert bij validatie toch een onregelmatige bestuurshandeling te behouden. De wetgever beïnvloedt de afloop van een rechterlijk oordeel over de rechtmatigheid van een besluit of verlamt de rechter. De wetgever eigent zich bovendien bevoegdheden van de uitvoerende macht toe. De scheiding der machten komt dus in het gedrang. In

de Belgische Grondwet is er evenwel geen strikte taakverdeling waardoor de taken van de decreetgever binnen de federale bevoegdheidsverdelingen beperkt zijn tegenover die van de uitvoerende macht.

De decreetgever heeft een residuaire bevoegdheid en kan dus formele, individuele wetten goedkeuren. Dat betekent niet dat zulks als gebruikelijk wordt beschouwd. De decreetgever zorgt immers voor algemene wetten en de uitvoerende macht werkt die dieper uit en past ze toe op individuele gevallen. Om de burger te beschermen tegen individuele toepassingen, is gezorgd voor een grote rechtscontrole.

Een ander beginsel, de toegang tot de rechter, was absoluut geldig toen het decreet nog helemaal onschendbaar was. Het geldt nog omdat de toetsing van een wet beperkter is dan de toetsing van een besluit.

Omdat legislatieve validatie een uitzonderlijke behandeling inhoudt die alleen maar geldt voor de betrokken categorieën van personen en situaties, kan het Arbitragehof op basis van het gelijkheidsbeginsel oordelen. Bovendien moeten we de rechtsbescherming van dit decreet vergelijken met de algemene decreten inzake ruimtelijke ordening en stedenbouw. Hoe wordt verantwoord dat in één geval wordt afgeweken van de algemeen geldende decretale regels ?

Op het eerste gezicht zijn er dus veel fundamentele bezwaren. Toch heeft de wetgever reeds meermaals een beroep gedaan op legislatieve validatie en bovendien heeft het Arbitragehof het in bepaalde gevallen aanvaard.

De techniek is voor het Arbitragehof belangrijk om uit te maken of er sprake is van onrechtmatige validatie. Uit een aantal arresten blijkt dat het Arbitragehof geen probleem heeft met een wet die een toekomstig besluit bekrachtigt. Dat is hier het geval : de geschorste bouwvergunningen waarvoor een vernietigingsberoep hangende is, worden niet bekrachtigd. Het bestuur wordt wel gemachtigd om in de toekomst een nieuwe vergunning af te leveren waarbij wordt afgeweken van de bestaande plannen. Die wet bepaalt dat de nieuwe vergunning bekrachtigd wordt.

Er zijn uitspraken van het Arbitragehof waarin zo'n methode wordt aanvaard. Die uitspraken zijn weliswaar bekritiseerd door de rechtsleer. De afdeling Wetgeving van de Raad van State ging evenmin akkoord. Daar vond men dat elke bekrachti-

ging van een besluit dat uit zijn aard tot de bevoegdheid van de uitvoerende macht behoort, bekritiseerbaar is gezien de scheiding der machten. De vraag rijst waarom individuele bouwvergunningen niet onder de gewone bevoegdheidsverdeling tussen wetgever en uitvoerende macht dienen te vallen. In de toelichting stelt men dat zo de controle van de decreetgever wordt versterkt, maar de vraag blijft waarom dat zonodig en enkel in dit geval moet. Bovendien wordt de rechterlijke controle tegelijk verzwakt.

Er zijn uitspraken van het Arbitragehof waarin deze techniek wordt goedgekeurd, maar het ging steeds om de toekomstige bekrachtiging van algemene regelgeving. En dus niet zoals hier om individuele besluiten. Een individuele bouwvergunning behoort tot de bevoegdheden van de uitvoerende macht.

In haar arrest van 11 februari 1988 stelt het Arbitragehof dat validatie door de decreetgever van individuele besluiten – in dit geval benoemingen die aangevochten werden bij de Raad van State – de bevoegdheidsverdeling schendt. De Raad van State wordt immers verhinderd te beslissen over de geldigheid van besluiten en dat doet afbreuk aan artikel 14 van de wet op de Raad van State. Niet de decreetgever is bevoegd voor die wet, wel de federale wetgever. In een tweede arrest van 4 april 1995 komt het Arbitragehof daarop terug. In dat tweede arrest zegt het Arbitragehof dat de bevoegdheidsverdelende regels enkel geschonden worden als het decreet uitsluitend afbreuk wil doen aan de bevoegdheden van de Raad van State. In dat geval wordt ook het gelijkheidsbeginsel geschonden wegens onrechtmatige legislatieve validatie.

De vraag is of de decreetgever nu al mag bepalen dat bepaalde individuele besluiten niet beoordeeld zullen kunnen worden door de Raad van State omdat de decreetgever zal bekrachtigen. Doet dat afbreuk aan de bevoegdheidsverdelende regels ?

In het duinendecreet bekrachtigt de decreetgever een besluit, maar daar ging het over iets dat in het verlengde lag van een decreet waarin een algemeen bouwverbod wordt uitgevaardigd. Dat is niet de bevoegdheid van de uitvoerende macht. Maar hier gaat het over de bekrachtiging van individuele bouwvergunningen.

Voor alle zekerheid moeten we de rechtspraak van het Arbitragehof over legislatieve validatie dus grondig bestuderen. Het Arbitragehof vraagt een goede motivatie. Het Arbitragehof benadrukt dat het om uitzonderlijke omstandigheden moet gaan

en dat moet blijken uit de parlementaire voorbereidingen. Zo niet wil de wet alleen maar de werking van de Raad van State dwarsbomen of het gezag van zijn arresten miskennen. Het doel van het decreet moet dus goed verantwoord worden in de parlementaire stukken.

Volgens het Arbitragehof mag de wetgever een besluit valideren dat wegens vormgebreken vernietigd is en onmogelijk rechtgezet kan worden wegens het verbod op de retroactiviteit. De wetgever mag dat doen om de goede werking van de openbare diensten te garanderen en om financiële en bestuurlijke moeilijkheden te vermijden. Het blijft evenwel belangrijk dergelijke validering grondig te motiveren.

Het middel moet ook evenredig zijn met het doel. Relevante vraag daarbij is of de rechtsgrond van een vernietigingsarrest geëerbiedigd wordt. Er moet gekeken worden op welke gronden geschorst werd en hoe het advies van de auditeur luidt, om te zien of en hoe de grieven hersteld worden. Ook moet nagegaan worden of de uitzonderingsprocedure vergelijkbare beschermingsmechanismen bevat als de algemene procedure. Dat is belangrijk voor het gelijkheidsbeginsel. De toelichting vermeldt op pagina 5 en 14 dat men de inspraakmogelijkheden en milieubescherming zoveel mogelijk heeft trachten te behouden. Het is aan de parlementsleden om na te gaan of dat inderdaad het geval is.

Relevant is ook de vraag of hetzelfde doel niet bereikt kan worden door een algemene regeling, die de normale taakverdeling tussen de machten en de hiërarchie der normen respecteert en de rechtsbescherming van de burger het minst beperkt. Waarom wijzigt men het gewestplan niet ? Waarom is de uiteindelijke bekrachtiging van de individuele bouwvergunningen door de decreetgever nodig ? Daardoor versnelt de procedure niet, maar wordt ze integendeel verlengd. Het Arbitragehof aanvaardt het argument niet dat een wettelijke bekrachtiging van een besluit meer rechtszekerheid zou bieden. Het bestuur krijgt al de mogelijkheid om af te wijken van de procedure, maar men wil ook vermijden dat een rechter controle kan uitoefenen op de naleving van deze afwijkende procedure. Eveneens moet nagegaan worden of de loskoppeling van stedenbouwkundige en milieuvergunningen voldoende verantwoord is, gezien het grote belang dat de decreetgever er in andere gevallen aan hecht, blijkens de strafrechtelijke sancties eraan verbonden.

Het decreet voorziet voor welbepaalde werken in een uitzonderingsregel op de algemene decreetgeving. Uitzonderingsmaatregelen moeten steeds verantwoord worden in het licht van het gelijkheidsbeginsel. In het voorstel van decreet wordt de uitzonderingsprocedure omstandig verantwoord door motieven over de draagkracht. Daarover zal het Parlement moeten oordelen.

De vraag rijst in het bijzonder waarom de burger, die geraakt wordt door deze bepaalde bouwvergunningen, geen toegang krijgt tot de Raad van State, die precies is opgericht voor de rechtsbescherming van de burgers. Zij worden immers ongelijk behandeld ten opzichte van burgers die geraakt worden door andere bouwvergunningen van groot strategisch belang, bijvoorbeeld de havenuitbreiding van Zeebrugge of de verbrandingsoven van Drogenbos. Ook los van de constructie van legislatieve validatie kan dat getoetst worden aan het gelijkheidsbeginsel onder meer op basis van artikel 159 van de Grondwet, artikel 14 van de wet over de Raad van State en de artikelen 6 en 13 van het EVRM. Al deze artikelen handelen over de controle door en de toegang tot de rechter.

Een recente evolutie in de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens legt, bij interpretatie van de verschillende verdragsbepalingen, in het bijzonder artikel 6 van het EVRM en artikel 1 van het eerste protocol bij het EVRM, de klemtoon op het principe van de rechtstaat, namelijk dat de overheid gebonden is door het recht. Het recht heeft dus voorrang en de burger moet beschermd worden tegen overheidswillekeur.

Een inbreuk op verdragsrecht kan gerechtvaardigd worden indien dat in de wet staat : hiervoor moet er een basis in het interne recht zijn, dat toegankelijk is en voorzienbaar is. Bij twee arresten stelt het Hof nadrukkelijk een bijkomende voorwaarde, namelijk dat de wet in overeenstemming moet zijn met de rule of law, de voorrang van het recht. Meer algemeen heeft het Hof ook gesteld dat de voorrang van het recht één van de fundamentele principes is van een democratische rechtstaat, inherent aan alle bepalingen van het EVRM. Ook dan zal een uitzonderingsprocedure voor één geval moeten verantwoord worden.

De vraag is dus of men kan verantwoorden dat enkel in dit geval niet alleen afwijkingen van de bestemmingsplannen mogelijk zijn maar bovendien de rechtsbescherming wordt afgezwakt doordat individuele bouwvergunningen worden bekrachtigd bij decreet. Is de verantwoording van die aard dat de indruk weggenomen wordt dat omwille van

strategische en economische belangen, die op zich gerechtvaardigd kunnen zijn, het bestuur zich niet gebonden acht door het recht en het toezicht door de rechter omzeild wordt ?

Wettelijk ingrijpen dat zaken, aanhangig bij een gerechtelijke instantie, beïnvloedt, wordt niet alleen beoordeeld door het Arbitragehof maar ook door het Europees Hof van de Rechten van de Mens. Het Hof toetst ruimer, namelijk aan artikel 6 van het EVRM, dat handelt over het principe van een eerlijk proces.

Het Hof beoordeelt elk wetgevend ingrijpen dat als effect heeft dat de uitkomst van een gerechtelijk dispuut waarbij de staat partij is, wordt beïnvloed. Het hoeft dus niet noodzakelijk te gaan over een bekrachtiging van bestuurshandelingen, die aangevochten worden. Het Hof let in het bijzonder op wetgevend ingrijpen met als effect dat hangende gedingen tegen de overheid niet meer door de particulier kunnen gewonnen worden. Het eist hiervoor dringende rechtvaardigingsgronden van algemeen belang. Financiële overwegingen op zich volstaan niet.

Tot nog toe oordeelde het Hof steeds over een wetgevend ingrijpen met terugwerkende kracht. Over wetten die voor de toekomst het effect van een rechterlijke uitspraak ontnemen heeft het zich nog niet uitgesproken. Wel heeft het Hof benadrukt dat het groot belang hecht aan de uitvoering van rechterlijke uitspraken. Het heeft uitdrukkelijk gesteld dat in een rechtstaat definitieve gerechtelijke beslissingen niet onuitgevoerd kunnen blijven ten nadele van een partij. Het Hof aanvaardt niet snel dat de overheid probeert de rechter te omzeilen en elk gevolg tracht te ontnemen aan veroordelingen. Ook vanuit deze invalshoek is het noodzakelijk om goed te motiveren waarom een uitzonderingsprocedure wordt uitgewerkt voor werken, waarvoor de bouwvergunningen volgens de gewone procedure steeds vernietigd worden door de rechter en vooral goed aan te duiden waarom men voorziet in een parlementaire bekrachtiging van individuele bouwvergunningen voor deze werken, met een verminderde rechtsbescherming tot gevolg.

Het opzet van het voorstel stemt op het eerste gezicht tot wantrouwen omdat de fundamentele rechtsprincipes op het spel staan. Dat betekent dat een zeer gegronde motivering nodig is, om de indruk te ontcrachten dat onbehoorlijk bestuur, bestuur dat zich niet door de regels gebonden acht, wordt gesteund door de decreetgever. Het is aangeraden om alle middelen om te komen tot een juridisch behoorlijke wetgeving uit te putten en dus

minstens advies te vragen aan de Raad van State, afdeling wetgeving.

Vele juridische bezwaren worden vermeden doordat niet de geschorste vergunningen worden bekrachtigd, maar doordat wordt voorzien in de mogelijke bekrachtiging van toekomstige besluiten. De noodzaak van wetgevend ingrijpen wordt uitgebreid gemotiveerd door te verwijzen naar strategische en economische belangen.

De garanties, vervat in de gewone procedure voor inspraak en milieubescherming, blijven zo veel mogelijk behouden, althans volgens de toelichting. Het Parlement dient dat na te kijken. Het Parlement moet eveneens controleren of het voorstel tegemoet komt aan de bezwaren van de Raad van State over de oude bouwvergunningen.

Er zou ook een vraag kunnen rijzen over de bevoegdheid van de decreetgever. Het is mogelijk, doch onduidelijk, dat ook in dit geval de gehanteerde techniek van toekomstige bekrachtiging de bezwaren ontkracht.

Een probleem rijst met betrekking tot het individuele karakter van het decreet, dat enkel voor vergunningen voor de welomschreven werken geldt. De afwijking van de gewone procedure en bestaande plannen wordt verantwoord, maar voor de loskoppeling van milieu- en stedenbouwkundige vergunningen is een extra motivering welkom, gezien het grote belang dat de decreetgever in andere gevallen aan hun verbondenheid hecht.

Vooraf is het de vraag of de bekrachtiging van de bouwvergunningen door het Parlement en de daardoor verminderde rechtsbescherming nog evenredig is met het doel.

Voor zover er nog gedingen hangende zijn, zowel voor de Raad van State als voor de burgerlijke rechter, moet bekeken worden of het wetgevend ingrijpen ook de toets aan artikel 6 van het EVRM kan doorstaan. Hamvraag is of de decreetgever al dan niet vooral tracht de rechterlijke controle te verlammen en elk effect te ontnemen aan rechterlijke uitspraken. Ook hier rijst de vraag of het onttrekken van individuele besluiten aan de normale rechtsprocedure wel evenredig is met het doel.

De heer Jos Stassen : De professor heeft geanalyseerd aan welke voorwaarden dergelijk uitzonderingsdecreet moet voldoen. Is de argumentatie in dit voorstel, om tegemoet te komen aan alle genoemde problemen, voldoende ?

Professor Patricia Popelier : Ik heb daar geen uitsluitend over gegeven omdat ik geen tijd heb gekregen om dat voldoende te beoordelen. Ik heb er enkel op gewezen dat omstandige motivatie noodzakelijk is. Ook de rechter zal dat controleren, weliswaar op meer marginale wijze. Volgens mij is het grootste probleem dat individuele besluiten onttrokken worden aan rechterlijk toezicht.

De bestaande precedentes, die dit Parlement vrij spel geven, zijn niet volledig van toepassing, omdat de decreetgever zich op het terrein van de uitvoerende macht begeeft. Individuele toepassing van algemene wetgeving is immers de bevoegdheid van de uitvoerende macht.

De heer Jos Stassen : Dit voorstel doorstaat volgens u de toets met het EVRM niet.

Professor Patricia Popelier : Ik wijs er enkel op dat het Hof zich tot nog toe enkel uitgesproken heeft over ingrepen met terugwerkende kracht, die tot effect en tot doel hadden dat een hangend geding niet door de burger gewonnen kon worden. Het Hof stelt dat dergelijke acties artikel 6 van het EVRM schenden, tenzij er een goede justificatie is. Er is ook een geval geweest waarin het aanvaard werd door het Hof. Ik wijs er enkel op dat dit voorstel van decreet een gevaar inhoudt, daarom is een uitzonderlijk goede motivatie noodzakelijk. Er staan immers belangrijke principes op het spel.

De heer Jos Stassen : Elke validatie maakt toch een uitzondering op regelgeving en hiervoor is telkens artikel 6 van toepassing.

Professor Patricia Popelier : Voor elke validatie geldt inderdaad artikel 6, maar dat artikel geldt ook voor regelgeving, die in strikte zin geen validatie is, zoals in dit geval. De oorspronkelijke besluiten worden immers niet geldig verklaard. Tot nog toe oordeelde het Hof telkens over wetgevend ingrijpen met terugwerkende kracht.

3. Toelichting door professor Geert Van Hoorick, jurist UGent

Professor Geert Van Hoorick, jurist UGent : De Europese Vogelrichtlijn dateert van 1979 en beoogt speciale beschermingszones in te stellen. De Raad van ministers had waarschijnlijk nooit gedacht dat twintig jaar later zoveel nationale projecten strijdig zouden zijn met deze richtlijn. Het Hof van Justitie heeft de richtlijn steeds zeer strikt geïnterpreteerd en heeft geoordeeld dat de beschermingszones moeten worden ingesteld waar ze het meest ge-

schikt zijn voor de kwetsbare vogelsoorten. Een lidstaat bepaalt met andere woorden niet zomaar zelf waar zij een beschermingszone wil instellen. De interne bestemming door een lidstaat als industrie- of woonuitbreidingsgebied is dus geen valabel argument.

Oorspronkelijk bevatte de Vogelrichtlijn geen mogelijkheden tot afwijking. Het Hof van Justitie heeft bijgevolg een aantal uitspraken moeten doen over staten die toch van de algemene regel wilden afwijken. Zo heeft het Hof op een bepaald moment geoordeeld dat een lidstaat onder bepaalde voorwaarden kan afwijken om redenen van volksgezondheid of omwille van overstromingsgevaar. Economische redenen konden enkel in ondergeschikte orde worden gehanteerd, en dan moest de lidstaat in kwestie zeker in compensaties voorzien.

De lidstaten waren hiermee niet tevreden en waren van oordeel dat ze ook om economische redenen moesten kunnen afwijken. In artikel 6 van de Europese Habitatrichtlijn werd deze mogelijkheid dan ook ingebouwd. Artikel 6, lid 3 en 4, geeft de lidstaten de mogelijkheid om plannen en projecten door te voeren die niet gunstig zijn voor de natuur in de beschermingszones, maar ze moeten dan wel aan een aantal voorwaarden voldoen: een gebrek aan alternatieven, een passende beoordeling, inspraakmogelijkheid voor de bevolking, de aanwezigheid van redenen van algemeen belang en compenserende maatregelen. De laatste jaren heeft het Hof van Justitie veel uitspraken gedaan over deze afwijkingsmogelijkheid en de aanwijzingsverplichting van de lidstaten.

Hoe verhoudt het voorstel van decreet op het Deurganckdok zich tot de Europese richtlijnen? Op de Linkerscheldeoever is er een Vogelrichtlijngebied en het Habitatrichtlijngebied Scheldeschorren. Artikel 6 van de Habitatrichtlijn is dan ook van toepassing bij het uitvoeren van voor de natuur nadelige projecten en plannen, waaronder de bouw van het Deurganckdok valt. Ik treed hier vandaag op als expert natuurbeschermingsrecht, maar heb ook mijn medewerking verleend aan de opstelling van het voorstel van decreet. Ik ben van mening dat het voorstel, rekening houdend met de beperkingen van de huidige situatie, maximaal invulling geeft aan de Europese richtlijnen.

Er is een passende beoordeling in de vorm van het MER. Als jurist kan ik natuurlijk niet beoordelen of daarin inhoudelijk voldoende wordt ingegaan op de alternatieven en cumulatieve effecten. Deze beoordeling laat ik aan de MER-deskundige over.

Het voorstel van decreet garandeert de bouwvergunningsprocedure, waarin inspraakmogelijkheden zijn opgenomen. Het MER zal ook in openbaar onderzoek gaan, waardoor de bevolking weer inspraak zal krijgen.

Het voorstel van decreet voorziet ook in heel wat mitigerende en compenserende maatregelen. Sommige maatregelen bevinden zich al in een gevorderd stadium, andere vereisen nog heel wat uitvoeringsmaatregelen. Het Vlaamse Gewest heeft echter al een belangrijke stap in de goede richting gezet, zeker als we weten dat vroeger alleen rekening werd gehouden met het gecontroleerd overstromingsgebied Kruibeke/Bazel/Rupelmonde (KBR). Ik kan mij als jurist natuurlijk weer niet inhoudelijk uitspreken over de voorgestelde natuurcompenserende maatregelen.

In het decreet komt wel de wil van de decreetgever naar voren om de compenserende maatregelen volledig uit te voeren. Zo worden deze maatregelen van algemeen belang verklaard. Bij het verlenen van de stedenbouwkundige vergunningen voor corresponderende werken moeten deze compenserende maatregelen worden opgelegd.

De Vlaamse regering kan ze ook in een afzonderlijk besluit opleggen. Aan de niet-naleving van de uitvoering van deze maatregelen zijn administratieve en strafsancties verbonden. De Vlaamse regering moet in de toekomst ook ruimtelijke uitvoeringsplannen opstellen om de compenserende maatregelen volledig te kunnen waarmaken.

Rekening houdend met de huidige situatie, levert de decreetgever een maximale inspanning om de naleving van de Europese richtlijnen te verzekeren. Dat was niet mogelijk indien men bijvoorbeeld het gewestplan decretaal had bekrachtigd. Er werd terecht gekozen voor een decretale bekrachtiging van stedenbouwkundige vergunningen die nog moeten worden verleend, waardoor de normale procedure dan van toepassing is.

Er is echter een kleine maar, waar de decreetgever niets aan kan doen. Het Hof van Justitie zou kunnen twijfelen aan het feit of de Vlaamse overheid op basis van artikel 6 van de Habitatrichtlijn een afwijkingsregime mag toepassen. Artikel 6 werd immers nog niet omgezet in intern Vlaams recht. De Europese Commissie is geneigd de toepassing van het artikel toch te aanvaarden, maar het is niet zeker of het Hof van Justitie dat ook zal doen.

Het gaat hier eigenlijk om een juridisch-technische discussie over de directe werking van de bepalingen.

gen van een richtlijn. In de verhouding tussen burger en overheid geldt dat een burger zich mag beroepen op een duidelijke Europese richtlijnbeplanning, ook al werd die niet omgezet in het intern recht van de staat waarvan hij onderdaan is. Nergens staat bepaald dat ook een overheid zich op deze regel mag beroepen. Het is koffiedik kijken hoe het Hof van Justitie hierover zal oordelen.

Ik hoop dat de richtlijnen zo snel mogelijk geïmplementeerd zullen worden. Momenteel werkt men in een grijze zone : de Vogelrichtlijn dateert al van 1979 en toch dient men met de bepalingen rekening te houden. Men heeft er alle belang bij om de Vogel- en Habitatrichtlijn zo snel mogelijk en op een duidelijk en coherente manier om te zetten in intern recht en die ook voldoende te verankeren in de ruimtelijke ordening. Op die manier kan vermeden worden dat men moet terugrijpen naar onduidelijke richtlijnbeplanningen waarvan de juiste draagwijdte niet altijd ingeschat kan worden. De implementatie van de Vogel- en Habitatrichtlijn dient een prioriteit te zijn voor het natuurbeleid. Er dienen uiteraard nog veel andere zaken te gebeuren, zoals bijvoorbeeld een wijziging van het decreet Natuurbehoud. Men kan hierbij veel dereguleren zonder het beschermingsniveau terug te dringen. Essentieel is evenwel dat men het eens wordt over de omzetting van de Vogel- en Habitatrichtlijn.

De heer Johan Malcorps : Zal de snelle omzetting van de Vogel- en Habitatrichtlijn in intern recht, eventueel gelijktijdig met de goedkeuring van dit voorstel van decreet, de kans op een positieve houding van Europa of van het Hof van Justitie vergroten ? Momenteel is er immers tegelijkertijd een ingebrekestelling over de omzetting van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Wat het historische passief rond de Linkerscheldeover betreft rijst voorts de vraag of de afbakening van de verschillende gebieden, die in het voorstel van decreet ingeschreven is, zal bijdragen tot meer goede wil op Europees niveau en eventueel bij het Europese Hof van Justitie. Is het principe van de gelijktijdigheid, zoals eveneens bepaald in artikel 6 van de Habitatrichtlijn, voldoende gerealiseerd in de tekst ?

De heer Jos Stassen : Het arrest van de Raad van State gaat nog een stap verder. Dat stelt immers dat de compensaties gerealiseerd moeten zijn vooraleer de werken kunnen gebeuren. Dat betekent dat de uitvoering van een aantal compensaties lang op zich zal laten wachten. Zo kon bijvoorbeeld de natuurontwikkeling van het gecontroleerde overstromingsgebied KBR pas na vier jaar werken aan de ringdijk gerealiseerd worden. Is deze interpretatie juist ? Gaat de gelijktijdigheid verder ? Spreekt

men over gelijktijdigheid in de zin van afwerking vooraleer men kan beginnen met de ontwikkeling van de Linkerscheldeover voor de eventueel nieuwe projecten ?

De heer Jos De Meyer : Klopt het dat de wetgeving nergens bepaalt hoeveel hectare vervangen moet worden ? Gaat het om een kwalitatieve compensatie ? Voorts pleitte onder anderen de Vlaamse minister-president voor een zeer ruim validatie-decreet, terwijl in het voorstel van decreet uiteindelijk een concrete situatie, met name het Deurganckdok, aan bod komt. Hoe staan de professoren, die aan deze teksten meegewerkt hebben, tegenover deze evolutie ?

De voorzitter : Ik roep de leden op om geen politieke vragen te stellen, De professoren hoeven daar trouwens niet op te antwoorden. Die zijn gevraagd om een technische toelichting te geven over de juridische kwalificaties. Het politieke debat volgt later.

De heer Ludwig Caluwé : De gerealiseerde natuurwaarden bij natuurcompensaties kunnen aanzienlijk hoger liggen dan de bestaande natuurwaarden. Wordt dat door Europa ooit als dusdanig beoordeeld ? Kunnen die extra gerealiseerde natuurwaarden nadien nog aangewend als nieuwe compensaties voor werken die later plaatsvinden ?

Professor Geert Van Hoorick : De omzetting van de Vogel- en Habitatrichtlijn dient niet per se gelijktijdig met de goedkeuring van dit voorstel van decreet te gebeuren. Men moet de tijd nemen en streven naar juridische kwaliteit, maar toch snel en efficiënt werken. Voorts kan ik me niet in de plaats stellen van de Europese instanties.

In het voorstel van decreet zijn heel wat compensaties ingeschreven. Theoretisch is de gelijktijdigheid vrij goed gewaarborgd. Het voorstel van decreet bepaalt in artikel 7, 2°, dat de habitat- en leefgebieden gelijkwaardig gecompenseerd worden en dat de natuurcompensaties per habitat- en leefgebied-type gelijktijdig moeten worden aangevangen en uitgevoerd. Die tekst is voor Europa positief. Men kan ter plaatse komen oordelen of het kwalitatief goede compensaties zijn. Ik kan moeilijk oordelen of Europa de compensaties op basis van de documenten al dan niet voldoende zal vinden. Zolang men de Vogel- en Habitatrichtlijn niet formeel in de wetgeving geïmplementeerd heeft, dient men niet op veel goede wil van Europa te rekenen. Men mag echter niet uit het oog verliezen dat België niet alleen staat. Andere landen die hun havens willen uitbreiden, kampen met hetzelfde probleem.

Het uitgangspunt van de Vogelrichtlijn is immers dat men de beschermingszones niet legt waar men wil. Waterrijke gebieden (vooral voor watervogels die kwetsbaar zijn) liggen immers meestal in de buurt van havens en vaak in industriegebieden.

Het voorstel van decreet bepaalt vrij goed het formele aspect van de gelijktijdigheid. Ik ben niet de aangewezen persoon om te oordelen over de praktische uitvoerbaarheid. Of er voldoende gelijktijdigheid is, is ook een feitelijke kwestie. Ik ben het niet eens met de interpretatiegids van de Europese Commissie waarin ze de gelijktijdigheid bijzonder strikt uitlegt. Dat gaat voorbij aan de realiteit. Volgens die interpretatiegids mag men het afwijkende project of plan maar beginnen als de habitat die verdwijnt, elders tot stand is gekomen. Dat betekent dat men 20 tot 30 jaar moet wachten. Als het Hof van Justitie zich daarover moet uitspreken, zal het tot een redelijke interpretatie komen en wellicht stellen dat er gelijktijdigheid moet zijn wat betreft het nemen van beslissingen en dat de omstandigheden moeten aanwezig zijn zodanig dat de habitat zich kan ontwikkelen, zonder dat deze nu reeds volwaardig gerealiseerd moet zijn.

De wetgever bepaalt niet hoeveel hectare gecompenseerd moet worden. Het gaat om een kwalitatieve compensatie. Dat brengt met zich mee dat men niet minder hectaren zal mogen compenseren dan het habitatype dat men vernielt. In de regel zal het meer zijn omdat het habitatype dat in de plaats komt, kwalitatief minder is dan datgene dat verdwijnt.

Europa eist dat wat men voorstelt als compensatiegebieden, speciale beschermingszones worden. De natuurwaarde zal daar allicht verhogen. Wil men daar later de haven nog wat uitbreiden, dan verzet het Europees recht zich daar niet tegen maar dan moet artikel 6 van de Habitatrichtlijn daar weer op toegepast worden.

De heer Ludwig Caluwé : De compensaties van dit voorstel van decreet zijn, wat oppervlakte betreft, veel ruimer dan het aangesproken terrein : er wordt in zekere mate overgecompenseerd. In wezen is dit een voorafgaande compensatie voor toekomstige werken. Mogen deze overcompensaties nadien, bij toekomstige werken, ingeroepen worden ?

Professor Geert Van Hoorick : Veel zal afhangen van de manier waarop men dit aan Europa voorstelt. Als men dit nu al voorstelt niet alleen als compensatie voor het Deurganckdok maar ook voor nog andere zaken, dan kan dat misschien wel

maar men kan niet twee keer met hetzelfde compenseren. Binnen de administratie heeft men echter de intentie om met de Europese Commissie eerder over pakketten te praten. Dat is ook voor de Commissie interessanter dan wanneer men er met verschillende dossiers na elkaar aankomt. Zo kan men tot een vergelijk te komen omtrent een totaalaanpak van de haven. Dat overstijgt dan wel het strikt juridische van de Vogelrichtlijn.

4. Toelichting door de heer Deijssels, opsteller MER

De heer Deijssels, opsteller MER : Bij de opstelling van dit MER zijn we met een volledig nieuw proces begonnen. We hebben gepoogd zo zorgvuldig mogelijk om te gaan met de belangen van alle betrokkenen : de haven, de omwonenden en het milieu. In maart 2001 is de procedure van start gegaan. In april is de startnotitie besproken. Er hebben twee openbare bijeenkomsten plaatsgevonden waar alle belanghebbenden zijn uitgenodigd om hun bijdrage te leveren aan de totstandkoming van het MER en om de effectbegrotingen te toetsen. In oktober 2001 is het MER afgerond : alle gevolgen van de realisatie en de exploitatie van het Deurganckdok zijn er nauwkeurig in geanalyseerd.

Aanleiding voor dit MER was : de schorsing van de bouwvergunning door de Raad van State op 7 maart 2001, de bezwaren die de Europese Commissie op 18 januari had geformuleerd, bezwaarschriften vanwege omwonenden en milieuorganisaties en de vernieuwde situatie sinds het vorige MER van 1995.

Eén van de bezwaren luidde dat er te weinig aandacht was voor de toepassing van de Vogel- en Habitatrichtlijn. De keuze van de locatie zou onvoldoende onderbouwd zijn, er zou geen aandacht besteed zijn aan de cumulatieve aspecten van de bouw en de exploitatie van het Deurganck- en het Verrebroekdok en er zouden onvoldoende compensaties zijn, kwalitatief en kwantitatief en ook wat tijdsindeling betreft.

Andere bezwaren waren dat er te weinig aandacht was voor grensoverschrijdende effecten en voor de leefbaarheidsaspecten van Doel, dat het begrip "nulalternatief" helemaal niet aan de orde geweest is, dat er te weinig aandacht was voor duurzame ontwikkeling en geen aandacht voor de gevolgen van de noodzakelijke onderhoudsbaggerwerken.

We hebben de juridische en beleidsmatige randvoorwaarden geïnventariseerd : de bestemmingsplannen, de bouwvergunningsplicht, de regeringsbeslissingen over Doel, de Europese regelgeving en de Vlaamse milieuwetgeving.

Moet dit dok in Antwerpen en zo ja, moet het op de Linkeroever ? In het MER is een vrij conservatief uitgangspunt gekozen. Er is uitgegaan van een autonome groei van de containertrafiek met 5 tot 6 percent per jaar. Dat is de gemiddelde groei in de regio. In Antwerpen zelf is die groei de afgelopen jaren veel sterker geweest.

Een afzonderlijk studiebureau heeft daarnaast de mogelijkheden onderzocht in Zeebrugge, Vlissingen en Rotterdam. Antwerpen blijkt inderdaad de beste keuze te zijn. Zeebrugge en Vlissingen zijn qua omvang niet met Antwerpen te vergelijken en Rotterdam heeft zelf te veel moeilijkheden om zijn overslagcapaciteit te laten groeien met de vraag. Binnen Antwerpen moest het gaan om een dok voor de sluizen en daarvoor is Linkeroever de beste keuze. Dat bleek al in 1995 en deze stelling is nu duidelijk onderbouwd.

Het was zeer belangrijk dat de uitgangspunten en het project van dit MER helder werden gedefinieerd. We hadden ook oog voor de voorgeschiedenis. We hebben vanaf 1974 per kwartaal grafisch in beeld gebracht hoe de Linkeroever er uit zag. De eerste opspuitingen dateren immers uit dat jaar. In 1980 waren er al heel wat ontwikkelingen in speciaal beschermingsgebied. In 1988 ging een deel van het terrein in opspuiting. In 1992 was het Doeldok helemaal klaar, het Verrebroekdok nog niet.

In het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn moet er gecompenseerd worden, maar ten opzichte waarvan ? Daar is lang over gediscussieerd. We hebben ten slotte de compensatiesituatie gedefinieerd als de situatie in 1995, toen het Verrebroekdok nog niet aangelegd was.

Per discipline kunnen er wel lichte verschuivingen hebben plaatsgevonden.

Het nulalternatief betekent dat het aanbod aan containercapaciteit toeneemt, zonder dat er nieuwe opslagcapaciteit wordt gecreëerd. Daardoor zullen er activiteiten verdwijnen of zal er congestie ontstaan. Bij dit alternatief moet er rekening mee worden gehouden dat een deel van het dok al klaar is : ook de gevolgen van de afbraak moeten daarom in overweging worden genomen.

We hebben een fasering aangebracht in het proces : er is de aanleg van het Verrebroek- en het Deurganckdok ; de aanleg van infrastructuur binnen het studiegebied ; de exploitatie van voldoende onderdelen, inclusief alle terminals en overige bedrijfsactiviteiten.

In het MER is dus al rekening gehouden met industrie in alle opgespoten zones ; alleen met de industrieën die op basis van hun activiteiten MER-plichtig zijn werd geen rekening gehouden, zoals bijvoorbeeld de radioactieve overslag. Per fasering werden de milieu-effecten per relevante discipline onderscheiden. Er werd zeer nauwkeurig een effectenbegroting opgemaakt. Daarbij werd nagegaan of de effecten tijdelijk of blijvend zijn. Veel effecten die te maken hebben met de bouw zijn tijdelijk van aard.

Wat is het studiegebied en wat het projectgebied ? Het studiegebied hangt af van de definitieve keuze voor het meest milieuvriendelijk alternatief. Het projectgebied is alles wat in kleur is aangegeven op de plannen. Het studiegebied is altijd groter : het loopt tot de Nederlandse grens, de snelweg en de Schelde. Per discipline kan een studiegebied groter of kleiner uitvallen naargelang de gevolgen van de activiteiten op de discipline.

Welke disciplines hebben we onderscheiden ? Het gaat om : bodem en grondwater, oppervlaktewater, geluid en trillingen, flora, fauna, landschap, verkeer en mobiliteit, mens en sociaal-organisatorische aspecten en licht, lucht en veiligheid.

Na een eerste screening bleven enkele alternatieven over. Het meest milieuvriendelijke alternatief was A7, met daaraan toegevoegd een aantal alternatieven van grondberging en ontsluiting. Bij A7 wordt zo weinig mogelijk beslag gelegd op poldergrond (tot 50 hectare) ; de compensatie in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn vindt grotendeels plaats op de Linkeroever en er zal een visuele afscherming plaatsvinden van de havenactiviteiten om het gebied ten noorden van het dok zo veel mogelijk af te schermen.

Wat zijn de milieu-effecten per discipline ? Ten eerste 'bodem en grondwater' : er zal wellicht geen verdroging plaatsvinden ; verontreiniging is beperkt aanwezig, maar het probleem is niet onoplosbaar. Er moet wel monitoring plaatsvinden om de effecten te controleren. Ook in andere disciplines wordt monitoring voorgesteld.

Oppervlaktewater is een belangrijk aandachtspunt geweest, gezien het mogelijk grensoverschrijdend

effect van het terugstorten van baggerspecie. De modellen, die weliswaar binnen een korte tijdspanne moesten worden uitgewerkt, tonen echter aan dat er geen grensoverschrijdende effecten zullen plaatsvinden. Ook hier is echter monitoring aangegeven. Door het dempen van het gedeelte van het Doeldok en van Puttenplas zal het wateroppervlak afnemen, maar bij de compensatie voor fauna wordt dit opgevangen.

Ook het geluid kan flora en fauna verstoren. In het MER worden waarborgen ingebouwd om de geluidshinder te beperken.

Er gaan habitats verloren door de aanleg van het dok, maar dat zal worden gecompenseerd op de Linkeroever, in KBR en in Schoonaarde. Het verlies van bos wordt gecompenseerd via een bosbehoudsbijdrage.

Veiligheid is zeer belangrijk, maar overschrijdt het belang van het Deurganckdok. Het verkeer van en naar het dok is immers niet gevaarlijk. Veiligheid moet in de eerste plaats een aandachtspunt zijn voor de werkgroep Langetermijnvisie Schelde-estuarium.

Zeer belangrijk zijn de gevolgen voor de fauna. De compensatie mag niet achteraf plaatsvinden, maar moet gelijktijdig gebeuren. De aard van de compensaties moet gekoppeld worden aan het verlies van habitats. Het kan gaan om tijdelijke of definitieve locaties. Er moet rekening gehouden worden met kwaliteit en kwantiteit van de compensaties. De compensaties moeten gebeuren op basis van gelijkwaardigheid.

De volgende milderende maatregelen moeten genomen worden : de reservezone C59 mag niet worden opgespoten, want het is een fourageergebied voor ganzen ; het natuurgebied De Putten moet bij de ontsluiting worden gevrijwaard. Er moet een geluidswal worden aangebracht langs de westelijke ontsluiting en de dijken moeten met populieren worden beplant.

Op het vlak van compenserende maatregelen hebben we verder gekeken dan de vogelrichtlijn. We hebben er rekening mee gehouden dat de compensatie daadwerkelijk, op korte termijn, moet kunnen worden tot stand gebracht. We hebben ook oog gehad voor vogels die niet voorkomen in de Vogelrichtlijn, maar voor België van belang zijn. We hebben een onderscheid gemaakt tussen natuurlijke en kunstmatige habitat ; sommige opspuitgebieden van 15 jaar geleden kunnen inmiddels rijke natuur-

lijke habitats geworden zijn. We zijn bij dit alles uitgegaan van het referentiejaar 1995.

De compensaties stemmen voor een groot deel overeen met diegene die in het validatiedecreet worden voorgesteld. Er zijn wel enkele verschillen : met name gaat het om zones die nu al bestaan en waarvoor de opstellers van het validatiedecreet geen validatiedecreet noodzakelijk achtten.

Met name gaat het om de zuidelijke groenzone en het grote rietveld. Deze moeten in stand gehouden worden. Buiten Linkeroever zijn er nog twee habitats noodzakelijk : in het KBR is er compensatie nodig voor weidevogels ; in Schoonaarde is er behoefte aan compensatie voor slikken en schorren.

Voor wat betreft het landschap werd rekening gehouden met visuele verstoring en de handhaving van cultuurgoederen. De verstoring van het landschap moet zo veel mogelijk worden voorkomen, via een beperkte inname van de poldergrond.

Ook mobiliteit is een belangrijk aandachtspunt. Het dok zal zeer veel verkeer aantrekken. Daarom moet rekening gehouden worden met de ontsluiting. Er moet gewerkt worden aan een optimale modal split.

Ten slotte is er aandacht voor de mens, voor de sociaal-organisatorische aspecten. Dat gaat over Doel en over de situatie van de landbouwers. Er werd gekozen voor de inname van een beperkte hoeveelheid grond. Dat betekent dat de gevolgen voor de landbouwers op dit ogenblik beperkt zijn en wellicht door grondruil kunnen opgelost worden. Het is trouwens ook mogelijk dat die 45 hectare al voor een deel in het bezit zijn van de overheid.

Voor Doel zijn er twee mogelijke zienswijzen. Wanneer men het Deurganckdok beschouwt als een geïsoleerd project, dan hoeft het niet te leiden tot de onleefbaarheid van Doel, temeer omdat er maatregelen werden genomen om Doel leefbaar te houden. Men kan de bouw van het Deurganckdok echter ook zien als een onderdeel van de ontwikkeling van de Linkeroever en zo bekijken veel inwoners van Doel het. Ze ervaren deze ontwikkeling als een bedreiging en daarom wensen ze gebruik te maken van het sociaal begeleidingsplan waarin de financiële afwegingen en de uitkoop zijn geregeld. Dat zijn duidelijk twee verschillende opties en het was niet de bedoeling in het MER daarover een politieke uitspraak te doen.

De heer Jos De Meyer : Ik heb uit de uiteenzetting van de heer Deijssselberg begrepen dat we KBR niet nodig hebben voor de compensaties voor slikken en schorren, maar wel voor de weidevogels.

Ik heb ook geprobeerd wat te lezen in het MER-rapport. Ik kan trouwens de bladzijde 18 van de samenvatting aanbevelen. Daar wordt gesproken over water, geluid, licht, fauna, flora en zelfs over de mens. Het aspect mens betreft de situatie in Doel. Daarover zijn verschillende opeenvolgende regeringsbeslissingen genomen. De laatste dateert van begin 2001 en houdt in dat Doel in principe in 2007 ontruimd wordt. Daarvoor is een sociaal begeleidingsplan en een opkoopregeling vastgesteld. Alle maatregelen om de inwoners van Doel te beschermen tegen de gevolgen van de havenuitbreiding hoeven dus slechts een tijdelijk karakter te hebben. Voor mij is dat duidelijk. In de mondelinge toelichting wordt een andere nuance gelegd dan in de tekst. Wat schriftelijk vastligt is volgens mij nochtans het belangrijkste. In het MER-rapport wordt dus een andere interpretatie gegeven dan in de beslissing die de meerderheid in mei vorig jaar bekendgemaakt heeft.

Mevrouw Isabel Vertriest : Ik dacht dat het vooral de bedoeling was in te gaan op de technische aspecten van het MER. Wat ik daarin mis is het aspect verzilting, dat nochtans in meer en meer hangegebieden voorkomt.

Een detailvraag is nog waarom er gepleit wordt voor het aanplanten van populieren langs de dijken.

De heer Robert Voorhamme : Een belangrijk discussiepunt waarover andere sprekers het deze namiddag misschien nog zullen hebben is het aanduiden van compensatiegebieden. Zijn de compensatiegebieden die werden aangeduid in het voorstel van decreet in overeenstemming met de aanbevelingen van de studies zoals dit MER-rapport ? Eén van de voornemens van de indieners van het voorstel van decreet was namelijk dat we niet krenterig wilden zijn in het aanduiden van compensatiegebieden en dat we meer wilden doen dan onze Europese plicht.

De heer Willem Deijssselberg : Hier kunnen we niet ingaan op alle details, maar het thema verzilting is wel aan bod gekomen binnen het luik grond- en oppervlaktewater. De eventuele verzilting van het grondwater nagaan is één van de doelstellingen inzake monitoring. Dat is namelijk van groot belang voor fauna en flora. De KBR-schorren kunnen niet

altijd dienen als vervanging van de schorren bij het Deurganckdok.

Het aanplanten van populieren is bedoeld als een brekend element in het landschap. De deskundige inzake landbouw heeft dat bedacht. De kranen langs de dokken hebben een hoogte van 50 meter boven het maaiveld en het maaiveld ligt al tien meter hoger dan het landschap eromheen. Die populieren zijn dus bedoeld als een visueel element van een behoorlijke hoogte.

We hebben alleen gekeken naar het validatiedecreet. We dachten dat het in grote lijnen overeenstemde met wat de deskundige inzake fauna in het MER heeft vastgesteld. We zijn niet ingegaan op details. We misten wel een aantal aspecten die wel in het MER zijn opgenomen. Dat heeft volgens ons te maken met het feit dat sommige zaken al bestaan, bijvoorbeeld een groot rietveld. Dat hoeft je dus niet op te nemen in het validatiedecreet, want de instandhouding ervan kan via andere regels gebeuren.

De heer Ludwig Caluwé : Volgens u zijn er in KBR dus geen slikken en schorren nodig als compensatie voor het Deurganckdok ?

De heer Willem Deijssselberg : Wat we opgenomen hebben als slikken en schorren, het Paardenschor in de buurt van de Linkeroever, was niet noodzakelijk voor KBR. We twijfelden trouwens ook aan de mogelijkheid van een gelijktijdige realisatie van de KBR-gebieden. Voor weidevogels was dit een minder groot probleem.

5. Toelichting door de heer Bart Casier, Intercommunale Vereniging van het Land van Waas

De heer Bart Casier, Intercommunale Vereniging van het Land van Waas : Ik wil een meer algemene inleiding geven. De heer Deckers zal ingaan op een aantal afzonderlijke punten. Daarna zal het mogelijk zijn om vragen te stellen.

We vinden het goed dat ook het Waasland hier aan bod kan komen. Uiteindelijk ligt het Deurganckdok op het grondgebied van Beveren, dus in Oost-Vlaanderen. Meestal worden alleen de vertegenwoordigers van Antwerpen gehoord.

De Intercommunale van het Land van Waas is een intercommunale voor streekontwikkeling, zoals er in Vlaanderen meer zijn. Ze is ontstaan in 1968 vanuit de 29 gemeenten die toen in het Waasland bestonden. Nu zijn dat er nog slechts 8.

Er was veel aandacht voor wat er zich in de haven afspeelde. Er is een goede samenwerking met het havengebied en dit op basis van de wet Chabert en van het Zeehavendecreet. De Maatschappij voor Grond- en Industrialisatiebeleid is opgericht in 1982. Er werd afgesproken dat het maritieme aspect door het gemeentelijk havenbedrijf zou behartigd worden, dus eerst de stad Antwerpen en nu het Havenbedrijf. Het industriële gedeelte zou in handen zijn van de Maatschappij voor Haven-, Grond- en Industrialisatiebeleid van de Linkerscheldeoevergebieden. Onze intercommunale participeert in die maatschappij.

De Intercommunale van het Land van Waas is samengesteld uit de acht gemeenten van het Waasland, de provincie Oost-Vlaanderen en een aantal sociaal-economische partners van het Waasland. Het decreet op de intergemeentelijke samenwerking dat recent gestemd werd impliceert dat deze laatste groep er vanaf eind volgend jaar niet meer zal toe behoren.

De Maatschappij voor Grond- en Industrialisatiebeleid is samengesteld uit het Vlaamse Gewest, het gemeentelijk havenbedrijf van Antwerpen, de gemeenten Beveren en Zwijndrecht en de Intercommunale van het Land van Waas.

We zijn een intercommunale voor streekontwikkeling. Dat betekent dat we veel aandacht hebben voor de economische aspecten van de regio, vooral voor de werkgelegenheid. We streven vooral naar een evenwichtige ontwikkeling van de regio. In de jaren zestig focusten we vooral op bedrijventerreinen. Nu is er meer aandacht voor een evenwichtige ontwikkeling. Dat staat trouwens met zoveel woorden in onze statuten. Vanuit het aspect streekontwikkeling hebben we banden met de Waaslandhaven. We nemen deel aan de Maatschappij voor Grond- en Industrialisatiebeleid. We verzorgen trouwens een deel van de administratie ervan. Ten gevolge van een beslissing van de Vlaamse regering zijn we ook betrokken bij het strategisch plan voor de Waaslandhaven.

In Doel zijn we actief rond twee zaken. Voor het sociaal begeleidingsplan, dat in 1998 werd afgekondigd door de Vlaamse regering, na de beslissing over het Deurganckdok van januari 1998, is de intercommunale aangesteld voor het luik herhuisvesting. Dat gaat enerzijds om de coördinatie van de herhuisvesting en anderzijds om de uitvoering van een aantal projecten. Na de beslissing van eind april van dit jaar zijn we aangesteld om het zakelijk recht van tijdelijke bewoning in Doel te organiseren.

Voor de Waaslandhaven is de intercommunale het eens met de ontwikkeling van het Deurganckdok. We zijn het ook eens met de visie van het RSV dat het havengebied heeft geselecteerd als poort van Vlaanderen, waardoor het gebied een economische hoofdfunctie krijgt. We gaan ook akkoord met de principes van het strategisch plan, dat in 1999 werd goedgekeurd door de Vlaamse regering. Er moet wel aandacht zijn voor een evenwichtige en gefaseerde ontwikkeling van het gebied, voor ecologie en voor landbouw en er moet bijzondere aandacht besteed worden aan het bufferen van de dorpen. We menen dat de polyvalentie de sterkte is van de Antwerpse haven. Niet alleen het maritieme aspect is belangrijk, maar ook het logistieke en het industriële. De clustering van die drie elementen is de beste garantie voor de toekomst.

In september vorig jaar, bij de tweede gewestplanwijziging, hebben we vastgesteld dat de industriële functie stiefmoederlijk behandeld werd. Het Deurganckdok was gesitueerd in een zone voor industriële ontwikkeling. Het besluit van januari 1998 speelde daarop in door het uitwerken van compensaties. In september 2000 stelden we vast dat het Doeldok gedeeltelijk zou gedempt worden. Als gevolg daarvan was er nog weinig ruimte voor industriële ontwikkeling in het Z2-gebied, dat op het gewestplan paars werd ingekleurd. De definitieve vaststelling van het gewestplan hield onvoldoende rekening met de principes van het strategisch plan en met de belangen van het Waasland. Toen hebben we in de schoot van de intercommunale overleg gepleegd met alle betrokkenen. Zo hebben we een tiental standpunten uitgewerkt die ik nu wil overlopen. Straks gaan we het voorstel van decreet toetsen aan die tien standpunten.

Een eerste standpunt is de vraag naar een grotere betrokkenheid van het Waasland bij de uitbouw van het Linkerscheldeoevergebied, met de nadruk op een gefaseerde en duurzame ontwikkeling. In afwachting van het realiseren van de eindbestemming – het gaat hier om ZTA-gebied, Zeehavengebied met Tijdelijke Agrarische bestemming – willen we het gebied maximaal openhouden met behoud van de huidige bestemming, namelijk landbouw en van de natuurwaarden.

Vervolgens willen we dat het evenwicht tussen het maritieme en het industriële element wordt hersteld. De oevers van het Doeldok waren bestemd voor industriële ontwikkeling. Als men het dok dempt, worden de mogelijkheden voor industriële ontwikkeling uiteraard kleiner. Een nevenstelling was dat het openhouden van het Doeldok niet mag

leiden tot een versnelde inname van landbouwgronden.

Voorts moet de leefbaarheid van de dorpen behouden blijven en moet de onzekerheid over het woonrecht in Doel verdwijnen. Het sociaal begeleidingsplan voor de inwoners moet onverkort uitgevoerd worden. De landbouw heeft maximale kansen nodig : zoveel mogelijk behoud door duurzame ruimtelijke ontwikkeling, compensaties ook werkelijk zo inkleuren in de plannen van aanleg, en alleen buffergebieden ten koste van de landbouw aanleggen als het echt niet anders kan, dus niet te lang vooraf. Ook de natuur- en ecologische infrastructuur behoeven maximaal behoud, zonder evenwel de hoofdbestemming uit het RSV in gevaar te brengen. Het bepaalt die terecht als havengebied.

Daarnaast zijn ook een snelle ontwikkeling van het multimodaal logistiek park en van de ambachtelijke zone Aven Ackers wenselijk. Ook moet het Waasland beter vertegenwoordigd worden in het Havenbedrijf : thans gaat het om slechts twee deskundigen, van wie er een niet eens een Waaslander is. Tot slot willen wij ook geen stilstaand verkeer in het Waasland bij de opening van het Deurganckdok : om dat te vermijden zullen goede multimodale verbindingen nodig zijn, een fietspadennetwerk, een spoortunnel, enzovoort.

Als wij deze stellingen toetsen aan het voorstel van decreet, komt de intercommunale Land van Waas tot de conclusie dat er geen bezwaar is tegen het Deurganckdok en de bijhorende werken, noch tegen de opname van de compensaties, zoals voorgeschreven door de EG-richtlijn 92/43, en de infrastructuurwerken in het voorstel. De bouw van het dok is evenwel niet het sluitstuk van 35 jaar havenontwikkeling op de Linkeroever, al geeft de toelichting bij het voorstel soms die indruk. Het is veeleer een logische stap naar de verdere ontwikkeling van het Linkeroeverhavengebied. Vraag is dan of er nog voldoende ruimte overblijft voor toekomstige compensaties. Is alles niet op ? Moet het landbouwaspect van het voorstel ook niet nader uitgewerkt worden, gezien het verdwijnen van landbouwgebied door de compensaties en in het KBR-gebied ? Tot slot zijn wij blij dat de grondbank, Landbank genaamd, eindelijk opgericht is.

6. Toelichting door de heer Gust Deckers, Maatschappij voor Grond- en Industrialisatiebeleid op de Linkeroever

De heer Gust Deckers, Maatschappij voor Grond- en Industrialisatiebeleid op de Linkeroever : Vierentwintig jaar geleden werd ik al een keer door het Parlement uitgenodigd, toen de Kamer de wet-Chabert voorbereidde. De spanning tussen de provincies Antwerpen en Oost-Vlaanderen, en tussen de stad Antwerpen en het Waasland vormden de context.

De jaren dertig indachtig – Sint-Anneke werd toen Antwerps, maar de beloften aan de Oost-Vlaamse gemeenschap werden nooit nagekomen – waren wij beducht voor een nieuwe annexatie. De essentie van de nieuwe wet was dat die gebiedsoverdracht er niet zou komen. Alle instanties behielden hun bevoegdheden, vooral fiscaal. Bovendien zouden er geen twee concurrerende havens op beide oevers komen, maar één haven, door de Stad Antwerpen te besturen. De maritieme zone zou door Antwerpen worden beheerd, dat ook eigenaar van de aan de dokken palende gronden werd, met alle bijhorende lasten en inkomsten.

De wet richtte ook de Maatschappij voor Grond- en Industrialisatiebeleid op de Linkeroever op : een samenwerkende vennootschap van publiek recht, waarvan het Vlaamse Gewest 15 percent zou bezitten, de gemeente Beveren en het Waasland 45 percent, de Stad Antwerpen (thans het Gemeentelijk Havenbedrijf) 37,5 percent en de gemeente Zwijndrecht 2,5 percent. Het gaat dus geenszins om een Wase, maar wel om een evenwichtig samengestelde maatschappij. Zij kreeg het grondbeleid in het hele havengebied en het industriële beleid in de industriezone als bevoegdheden. Op 2 maart 1999 werden die nog aangevuld met het havenbeleid, dit wil zeggen bevoegdheden als het subregionale beleid voor de verdere ontwikkeling en de fasering van de Waaslandhaven, en het strategisch plan voor de verdere toekomst – dat laatste in samenwerking met Antwerpen.

Het Zeehavendecreet vulde meteen ook de naam van de maatschappij aan met die nieuwe bevoegdheid. De nieuwe maatschappij heeft een goede samenwerking mogelijk gemaakt, al was er ook een nadeel : het Vlaamse Gewest (als erfgenaam van de Belgische Staat) deed in de overgangperiode vanwege zijn uitgebreide ervaring bij het beheer van de Linkeroever, node afstand van zijn traditionele

taken, die nochtans zijn kerntaken niet waren. Het Gewest overtrad in zekere zin de wettelijke bevoegdheidsverdeling. De verwachte reorganisatie van de Vlaamse administratie zal dat wellicht corrigeren. Morgen buigt trouwens de raad van bestuur zich over de noodzakelijke wettelijke en statutaire verdere uitbouw van de maatschappij, in het licht van haar vele nieuwe taken.

Enkele cijfers voor 2000 : de maatschappij realiseerde een balanstotaal van afgerond 1,6 miljard frank. Het resultaat (het equivalent van wat de privé-sector winst noemt) bedroeg 186 miljoen frank. Dat alles leverde op de Linkeroever werk op voor 9018 mensen (8699 het jaar ervoor) en indirect nog een keer voor zoveel. De logistieke en industriële grondvoorraad – los van de particuliere eigenaars die over een reserve beschikken – bedragen respectievelijk 120 en 40 hectare, dat laatste in een aaneengesloten blok.

Dat is alles wat na het uitgraven van het dok nog beschikbaar is. De gronden zijn echter geblokkeerd door het ontbreken van studies, plannen en MER's. Wellicht zullen wij morgen het Parlement om een tweede validatiedecreet moeten vragen, anders zal de logistieke uitbouw achterblijven op de nieuwe dokexploitatie.

De maatschappij is ook bevoegd voor beheer en verwerving van grond. We verwerven grond door middel van minnelijke onteigening en enkel en alleen op vraag van de Vlaamse regering. De maatschappij zal nooit gronden – en zeker geen landbouwgronden – innemen uit eigen beweging.

De maatschappij onteigent voor de beperkte opspuitingsgebieden, voor de leefbaarheidsbuffer en om het sociale begeleidingsplan uit te voeren.

Dat sociale begeleidingsplan, waarover iedereen het eens was, is bovendien alleen maar van toepassing op het grondgebied van Doel. Alle inwoners van Doel en de omringende gehuchten wonen in onzekerheid waardoor de waarde van hun eigendom daalt. Zij kiezen nu waar voor hun geld. Momenteel wonen er in Doel 261 gezinnen, terwijl dat er in 1998 nog 367 waren. We hebben tot nog toe 220 akkoorden afgesloten terwijl er 351 aanvragen zijn ingediend. De onderhandelingen zullen wellicht nog tot einde volgend jaar duren. We beschikken al over 63 sleutels van mensen die nu al ergens anders zijn gaan wonen. De verwervingsakte laat nochtans toe er te blijven wonen. Het eerste jaar gratis en krachtens het woonrecht zolang de mensen het zelf wensen en zolang verdere innames niet nodig zijn.

Dat proces is al twee tot drie jaar aan de gang en verloopt heel rustig. We kennen de meeste mensen. Dat is zowel een voor- als een nadeel. Toch hebben we de indruk dat de bevolking tevreden is over de onderhandelingen en de transacties. Enkele groepen niet te na gesproken.

De heer Jos Stassen : De wet-Chabert bepaalt dat alle waterinkomsten naar Antwerpen vloeien, terwijl grondinkomsten naar de Maatschappij voor Haven, Grond- en Industrialisatiebeleid van het Linkerschelde-oevergebied gaan. Door een dok te bouwen op grond die de maatschappij moest ontwikkelen volgens het gewestplan van 1978, is het evenwicht uit de wet-Chabert verstoord.

Hoe oordeelt de intercommunale over de keuze van de Antwerpse haven om zich in de toekomst te concentreren op containerbehandeling en -trafiek voor de sluizen ?

De heer Jos De Meyer : De heer Casier stelt in zijn inleiding dat er in het havenbestuur ook twee mensen uit het Waasland zitting hebben. Het is niet duidelijk of de intercommunale die mensen mee benoemt. Men zegt immers dat het verleden van de haven op de rechteroever ligt en de toekomst op de linkeroever. Mag ik daaruit afleiden dat de intercommunale nauw betrokken is bij die benoeming ?

Waarom is er na vier jaar nog steeds geen werk gemaakt van een grondbank ondanks grondig onderzoek ?

De heer Gust Deckers : Het is aan de haven zelf om uit te maken waar de toekomst precies ligt. Antwerpen is een partner van de maatschappij en wij hebben respect voor de gefundeerde inzichten van onze partners. De wet-Chabert was een compromis. Linkeroever zal op termijn misschien belangrijker worden dan de rechteroever en bijgevolg is het logisch dat de structuur desgevallend wordt aangepast. Heel de regio – desnoods met inbegrip van het oosten van Zeeuws-Vlaanderen – zou in de toekomst als één economisch gebied bestuurd kunnen worden. Daartoe zijn in het verleden al pogingen ondernomen inspelend op de vraag vanuit het Waasland naar een grotere inspraak. Ik kan niet voorspellen of dat in de toekomst wel haalbaar zal zijn.

In de Gemeentewet staat wie de vertegenwoordigers in het gemeentelijk havenbestuur benoemt : de gemeenteraad van Antwerpen. Bovendien moet de raad van bestuur van het gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen in meerderheid bestaan uit ge-

meenteraadsleden van elke politieke fractie. In de beperkte ruimte die dan nog overblijft benoemt de gemeenteraad die mensen van wie ze denkt dat ze een nuttige bijdrage kunnen leveren. De vraag van het Waasland naar meer vertegenwoordigers is terecht. Misschien moeten we de raad daarom uitbreiden? Ik weet niet of dat wenselijk is.

De heer Bart Casier : Ik weet niet waar het precies verkeerd gelopen is met de grondbank. Naar wij vernemen ligt de oorzaak in Brussel. De vraag kan dan ook beter gesteld worden aan de leden van de Vlaamse regering.

7. Toelichting door de heer Antoine Denert, burgemeester van Kruibeke

De heer Antoine Denert, burgemeester van Kruibeke : Kruibeke dreigt opnieuw het kind van de rekening te worden. Ik ijver al heel mijn leven voor meer Vlaamse autonomie, maar tegelijk voor een goed gezag in Vlaanderen. Ik hoop daarom dat deze hoorzitting meer is dan een element in de procedure.

Dit dossier treft KBR op maatschappelijk, sociaal, economisch en ruimtelijk vlak. Ik heb de inwoners van Kruibeke beloofd zorg te dragen voor hun veiligheid, welzijn, landschap, landbouwgrond, ontspanning en biotoop. In Kruibeke zullen wij binnenkort twintig minuten stilte houden voor Doel, Oorderen, Wilmarsdonk, Oosterweel, Berendrecht, Zandvliet en Lillo.

Enkele jaren geleden hebben we in Kruibeke een colloquium georganiseerd over Waasland, Water, Werken, Wonen. Een parafrase op Wij Willen Willem Weg, Wil Willem Wijzer Worden, Wij Willen Willem Weer. Als ik nu naar Nederland kijk, denk ik vaak : Wij Willen Willem Weer. Nederland is immers een voorbeeld op waterbouwkundig vlak.

Dat een Vlaams minister weigert een bezoek te brengen aan Kruibeke om zich van de gevolgen van zijn beslissing te vergewissen, is voor mij onbegrijpelijk. Daarom zal ik u een blik gunnen op een uniek stukje Vlaanderen.

De polder van Kruibeke heeft een gevarieerde structuur en begroeiing. De gemeente wil dit landschap behouden. Daartoe werd in 1990 een ontwerp-BPA opgemaakt, dat geen goedkeuring kreeg, wellicht omdat men andere plannen had met dit gebied. In ons structuurplan blijft het opmaken van een ruimtelijk uitvoeringsplan voor onze polder prioritair.

Op 26 november 1992 gaf het Instituut voor Natuurbehoud een uitzonderlijke biologische waardering aan de polders van Kruibeke. Vandaag spreekt datzelfde instituut over het creëren van een nieuw landschap. In 1996 besliste de Vlaamse regering om de polder van Kruibeke aan te duiden als Habitatrichtlijngebied. In 1998 volgde de aanduiding als Vogelrichtlijngebied, echter als compensatie voor het verlies aan vogelrichtlijngebied in Doel ten gevolge van de aanleg van het Deurganckdok. Onder meer om die reden wil men het principe van een gecontroleerd, gereduceerd tij toepassen, waarbij de polder twee maal per dag onder water komt te staan. Dat zou een slikken- en schorregebied creëren met licht brak water.

Het huidige landschap wordt zo op een kunstmatige manier bewerkt tot een habitat, die meer beantwoordt aan het gezochte compensatiegebied. Dat is niet aanvaardbaar want het is in strijd met artikel 4, lid 1, van de Vogelrichtlijn, waarin bepaald wordt dat de maatregelen gericht moeten zijn op de bescherming van de huidige habitats. Door het creëren van een nieuwe biotoop worden de nu voorkomende vogelsoorten verstoord.

Onlangs besliste de Vlaamse overheid een studie te laten uitvoeren over de Barbierbeek, met als bedoeling het water dat normaal gebufferd wordt in de polders van KBR, op te vangen in nieuw te bouwen wachtbekkens. In het MER-rapport over het gecontroleerd overstromingsgebied (GOG) voorziet men in de aanleg van een langgerekt wachtbekken in het beschermd landschap van de Barbierbeek. Het beschermd landschap wordt hier dus opgeofferd voor een GOG.

Niet enkel is er verlies in de landbouwsector, ook verdwijnt de polder als informele ontmoetings- en recreatiemogelijkheid. De lokale sociale organisatiestructuur wordt ontwricht. Kruibeke wil een rol spelen binnen de Antwerpse groene gordel maar niet ten koste van zijn eigenheid. De expansie van Antwerpen was immers reeds de oorzaak van sociale desorganisatie van tal van oorspronkelijke landelijke kernen. De zogenaamde natuurwetenschappelijke discussie is enkel een strategie ter ondersteuning van economische belangen en mag niet gebruikt worden als referentiekader voor natuurontwikkeling in het Schelde-estuarium.

De Vlaamse Landmaatschappij heeft in opdracht van de afdeling Zeeschelde een studie en enquête uitgevoerd waarin gepeild werd naar de gevolgen voor de landbouw. Hoewel wij meegewerkt hebben aan deze studie hebben wij de resultaten hiervan nooit gekregen. Uit de studie blijkt dat zeker 23

landbouwbedrijven na het inrichten van het GOG niet meer rendabel zullen zijn. Door de grote gronddruk is grondruil daarenboven onmogelijk. Het activeren van de grondbank, zoals voorgesteld in artikel 9 van dit ontwerp, is dus zinloos.

Geconcentreerd wonen vereist voldoende open ruimte. De polder is een wezenlijk deel van de groene gordel rond Antwerpen en er zijn wekelijks duizenden bezoekers. Een potpolderdijk zal een nieuwe kunstmatige barrière vormen, die de woonkernen samenperst. Door het verdwijnen van de polder zal de eigenheid van de nabijgelegen dorpskernen verdwijnen.

Bijna 25 jaar geleden besliste de Vlaamse regering om in de polder van KBR een overstromingsgebied aan te leggen ter beveiliging van het Zeescheldebekken. Door de jaren heen zijn andere motieven voor de aanleg van dat overstromingsgebied op de voorgrond gekomen. Het GOG van Kruibeke moet onder meer dienen als compensatiegebied voor de gebieden die door de aanleg van het Deurganckdok verdwijnen. De polder wordt dus opgeofferd aan de economische belangen van de Antwerpse haven. De veiligheid is minder relevant.

Uit het verslag van het Waterbouwkundig Laboratorium te Borgerhout blijkt immers dat bij uitvoering van het Sigmaplan versie 2001 en oprichting van alle GOG's het waterpeil ter hoogte van Antwerpen-stad met amper 11 centimeter zakt.

Een stormstuw is de enige oplossing op lange termijn. Een stormstuw van maximum 500 meter ter hoogte van Oosterweel zou een linie van 700 kilometer kunnen vervangen. Op korte termijn is de onmiddellijke uitvoering van het dijkenluik van het Sigmaplan noodzakelijk. Dit jaar werd slechts 38 percent van de begroting voor waterwegen aanbesteed, de rest ging naar autowegen.

Kruibeke lanceerde het Alfa-Deltaplan als alternatief voor het GOG. Samengevat staat in dat plan dat alle dijken die grenzen aan mogelijk waterbergingsgebied moeten overstroombaar gemaakt worden en eventueel verlaagd worden tot een peil van 7,80 referentie KBR. Laaggelegen woon- en werkgebieden moeten worden beveiligd door lage binnendijken. De tijdspanne van overstromen zal door de dijkhoogte beperkt blijven en zelfs bij een belangrijke stormvloed zal het water kunnen gekeerd worden. Andere alternatieven zijn mogelijk, maar Vlaanderen is blijven stil staan bij plannen van bijna 30 jaar oud.

Men dient rekening te houden met alle aspecten. De haven van Antwerpen heeft rechten maar Kruibeke bestemmen als compensatie is onaanvaardbaar. Minister Van Mechelen had de moed de bouwvergunning voor de ringdijk te weigeren omdat er geen oplossing was voor het oppervlaktewater van het Waasland dat via Kruibeke naar de Schelde moet. KBR heeft steeds gediend om oppervlaktewater te stockeren en niet om getijdewater te bergen. Kruibeke zal niet aanvaarden dat wij bedreigd worden door water afkomstig van de Barbierbeek of de Schelde. Indien Antwerpen of het Waasland overstroomt, zal de overheid schuld hebben.

8. Toelichting door de heer Boudewijn Vlegels, eerste schepen van de gemeente Beveren-Waas

De heer Boudewijn Vlegels, eerste schepen gemeente Beveren-Waas : Sinds 1995 heerst in het gebied Waaslandhaven rechtsonzekerheid. In de gemeente Beveren wordt de ruimtelijke ordening doorkruist door deze onzekerheid, veroorzaakt door het Vlaamse Gewest. De verschillende wijzigingen van het gewestplan werden steeds geschorst en ook het huidige gewestplan zal waarschijnlijk geschorst worden. De gemeente Beveren is niet verantwoordelijk daarvoor maar moet ze, samen met de bevolking ondergaan. De onzorgvuldigheid waarmee de voorbije jaren beslissingen genomen werden op Vlaams niveau zijn de oorzaak van de ellende. Het zou nuttig zijn om het hoe en waarom van de mislukkingen te onderzoeken en de verantwoordelijken aan te duiden met de bedoeling de financiële en andere debacles in de toekomst te vermijden.

De huidige oplossing, namelijk dit voorstel van validatiedecreet, neemt de onzekerheid niet weg. Na eventuele goedkeuring, zullen allicht een aantal procedures opgestart worden ter vernietiging. We hopen dat men nu zorgvuldig een besluit zal nemen, een manke beslissing is immers niet meer aanvaardbaar.

De inhoud van dit voorstel, gecombineerd met de mogelijke schorsing van het gewestplan, zal de onzekerheid dus doen toenemen.

In de havenontwikkeling op de Linkeroever zijn er vier belangrijke spelers : de haven, de natuurbelangen, de landbouw en de leefbaarheid van de dorpen in de omgeving. Men houdt enkel rekening met de haven en de natuurcompensaties. Er wordt in dit voorstel geen aandacht besteed aan de land-

bouwbelangen of de bevolking van de omliggende dorpen.

Het voorstel bevat een aantal bepalingen die ingrijpen in het volledige noordelijk gebied. Dat gaat in tegen de beleidsverklaring over strategische planingsprocessen, waarin duidelijk staat dat moet vermeden worden dat er beslissingen genomen worden over ZTA-gebied vooraleer de volledige strategische planning bepaald is. Het voorstel heeft impact op de concrete situatie van Doel en kan een definitieve bestemming van Doel, in 2007 of later, hypothekeren. Ook wacht men de afronding van het strategisch planingsproces niet af.

Het strategisch plan van 1999 probeerde, via het ontwerp gewestplan, een delicaat evenwicht te vinden tussen de vier voornoemde spelers. Bij de definitieve vaststelling was er al een eerste verschuiving ten nadele van de landbouw. Ik denk hierbij aan de omvorming van de Prosperpoldervallei tot valleigebied en een aantal stedenbouwkundige beperkingen voor de uitoefening van de landbouw in het ZTA-gebied. Ook bij de aanvraag voor het Deurganckdok werden de mogelijkheden van de landbouw beknot.

Het decreet voorziet dus enkel in de mogelijkheid van de bouw van het Deurganckdok en de hiervoor blijkbaar noodzakelijke natuurcompensaties. Met de rest wordt geen rekening gehouden.

Er vinden een aantal onomkeerbare ingrepen plaats in het noordelijk gebied. We denken dan aan Doelpolder Noord, waar een getijdenkreek zou worden geïnstalleerd. We denken ook aan de Buffer West te Kieldrecht, waar een ecologische buffer wordt aangelegd middenin landbouwgebied, en aan de bepalingen voor Putten West. Voeg daarbij het feit dat men het hele gebied Prosperpolder claimt en de aanspraken in het kader van het Sigmaphan. Bovendien wil men een aantal gronden van de overheid op een andere manier laten bebouwen, waarbij de landbouwactiviteiten door nieuwe beheerscontracten aan banden zullen worden gelegd.

Ten slotte is er de vraag of de leefbaarheidsbuffer rond Doel geen invloed zal hebben op de verdere beslissingen over Doel.

In het MER kunnen we lezen dat er heel wat gevolgen zijn voor Doel op het vlak van geluid, leefbaarheidsbuffer en de milieutechnische en socio-economische leefbaarheid. In het MER wordt gepoogd om de directe link tussen het Deurganckdok en de toekomst van Doel te doorbreken, wat niet

logisch is. Als de definitieve beslissing over Doel pas in 2007 of later moet worden genomen en gekoppeld wordt aan het lopende strategische planingsproces, dan moet men nu vermijden onomkeerbare ingrepen te doen.

Wat zijn de concrete eisen en wensen van de gemeente Beveren? Wij willen absoluut de aansnijding van bergingszone C59 vermijden, een gebied dat nu staat ingekleurd als eventueel op te spuiten als de berekeningen voor het uitbaggeren van het Deurganckdok niet volledig kloppen. Wij stellen voor dit slib tijdelijk te bergen op bestaande industrieterreinen. Wij willen ook een ernstig en nieuw onderzoek om te vermijden dat bergingszone C60 moet worden aangesneden. De mogelijke alternatieven staan aangegeven in het MER en moeten eerst in detail worden onderzocht.

We vragen om een evaluatie van de impact van de leefbaarheidsbuffer op de leefbaarheid van Doel, gezien de beperkte afstand tot de woonkern. Een mogelijk alternatief bestaat volgens ons in het opschuiven van de buffer, weg van het dorp. We verwijzen daarvoor naar de initiële bouwaanvraag voor het Deurganckdok.

We zijn tegen een zware aantasting van de homogene landbouwgebieden en vragen eindelijk werk te maken van de oprichting van een grondbank voor het hele gebied. In het decreet moet ook meer aandacht worden besteed aan de dorpen. Zo moet uitdrukkelijk worden bepaald dat de verworvenheden inzake harde grenzen aan de havenuitbreiding en de leefbaarheid van de andere polderdorpen, zoals nu vastgelegd in de tweede gewestplanwijziging, verplicht worden hernomen in het nieuwe Ruimtelijk Uitvoeringsplan (RUP). Enkel op die manier toont het Vlaams Parlement aan ook de leefbaarheid van de dorpen belangrijk te vinden, en niet alleen de havenbelangen. Het Vlaams Parlement moet tevens de garantie geven dat het sociaal begeleidingsplan voor Doel gehandhaafd blijft.

Als men tegemoet komt aan deze eisen, vinden er geen onomkeerbare ingrepen plaats in het noordelijk gebied en wordt het strategisch planingsproces niet zwaar belast. Tevens kan dan op korte termijn worden onderzocht of lopende procedures voor de Raad van State kunnen worden ingetrokken. We hebben daar positieve berichten over ontvangen. De houding van het gemeentebestuur van Beveren zal worden bepaald door de houding van het Vlaams Parlement tegenover onze vragen en eisen.

De heer Jos Stassen : Het is normaal dat vertegenwoordigers van een gemeente opkomen voor de belangen van hun gemeente, maar volksvertegenwoordigers moeten soms ruimere belangen verdedigen.

De heer Denert pleit voor stormstuwen. Weet hij dat bij de realisatie van het Sigmaplan uit 1978 de polder van Kruibeke zou hebben gediend als buffergebied voor het overtollige regenwater dat niet weg kon als de stormstuw gesloten was ? Kan hij me ook vertellen wat de voordelen van het Alfa-Deltaplan zijn in vergelijking met het voorliggend plan voor Bazel/Kruibeke/Rupelmonde ? Als de dijken worden verlaagd, loopt het water immers in de polder en moeten daar ook huizen worden beschermd. Heeft hij ook suggesties voor het probleem van de bescherming van Antwerpen tegen overtollig regenwater ? Plant hij nog juridische acties tegen onder meer dit voorstel van decreet ?

Het aantal gronden dat moet worden opgespoten voor de aanleg van het Deurganckdok, blijft door het dempen van de helft van het Doeldok zeer beperkt. De heer Vlegels laat hier nochtans een heel negatieve stem horen. Vindt hij dat dan niet positief ?

De heer Jos De Meyer : Begrijp ik het goed dat de hoogste vertegenwoordigers van Beveren en Bazel beweren dat er geen maatschappelijk draagvlak bestaat voor de ruimtelijke gevolgen van dit voorstel van decreet voor het grondgebied van Beveren en Kruibeke ? Hebben de indieners van het voorstel van decreet of heeft de Vlaamse regering overleg gepleegd over de inhoud van dit voorstel van decreet met de gemeentebesturen of de schepencolleges ? Zullen de gemeentebesturen de ruimtelijke gevolgen voor het grondgebied van hun gemeente blijven bestrijden ?

De heer Frans Wymeersch : Ik heb een vraag voor de schepen van Beveren. De teneur van de bijdrage van de mensen van de intercommunale Land van Waas was volgens mij helemaal anders dan die van de burgemeester van Kruibeke en van het gemeentebestuur van Beveren. Zij zijn nochtans beiden lid van deze intercommunale. Kan hij dit verklaren ?

Ik ben het met de heer Vlegels eens dat het aansnijden van de gebieden C59 en C60 het grootste probleem vormt. Als tijdelijke oplossing schuift hij het bergen van het slib op niet-gebruikte industriegronden naar voren. Heeft hij echter ook zicht op een definitieve oplossing ? Het al dan niet aansnijden van deze gebieden is immers de belangrijkste

reden voor het verzet tegen de aanleg van het dok. Als dat probleem definitief de wereld uit kan worden geholpen, zou het debat minder rumoerig kunnen verlopen. Denkt hij dat de verdere opvulling van het Doeldok een oplossing biedt ?

Mijn laatste vraag is of de gemeentebesturen betrokken werden bij de opstelling van dit voorstel van decreet.

De heer Johan Malcorps : In deze problematiek spelen vier elementen een doorslaggevende rol : de havenontwikkeling, de natuurcompensaties, de landbouw en de leefbaarheid van de dorpen. Er wordt hier een valse tegenstelling geschetst tussen de natuurcompensaties en de landbouwbelangen. De vier elementen zijn voor de indieners van het voorstel van het decreet even belangrijk. De keuze van het decreet is en moest echter beperkt zijn, maar in de strategisch planning voor Linkeroever komt het nastreven van een evenwicht tussen deze vier belangen echter duidelijk naar voren. De indieners van het voorstel van decreet is er veel aan gelegen om dit evenwicht niet uit het oog te verliezen, maar het inschrijven van bepaalde garanties in het decreet ligt volgens mij juridisch nogal moeilijk, al ben ik geen jurist. Bieden duidelijke uitspraken hierover, ook in het kader van de bouwvergunningen, geen zekerheid ?

De heer Antoine Denert : Als men een stormstuw zou bouwen, dan zou Antwerpen definitief beveiligd zijn. De dijken achter de stormstuw zijn 11 meter hoog. Ik ben het ermee eens dat er voor het hinterland bufferbekkens voor het regenwater nodig zijn. Veiligheid is uiteraard het belangrijkste. Het is beter om water in de tuin te hebben dan in huis. Bij een wateroverlast van 98 oppervlakte is bijna de helft van de polder als bufferbekken gebruikt. Dat betekent dat we dat gebied nodig hebben om regenwater te stockeren. Daarvoor heeft het gebied altijd al gediend.

In het Alfa-Deltaplan worden de dijken niet drastisch verlaagd. Bij een overstroming gaan we normaal gezien zandzakjes leggen samen met de brandweer, woonkernen beschermen en het water pompen naar gebieden waar het geen schade aanbrengt. Het Alfa-Deltaplan stelt voor dat men de woonkernen beveiligt met dijken van 8,53 m waterkering en dat in heel het Scheldebekken, waar er geen bewoning is, dijken verlaagd worden tot 7,80 meter referentie KBR. Er zal dan veel minder water overstromen dan bij 6,50 meter. Het water dat overloopt vanaf 7,80 meter zal minimaal zijn, vooral omdat het langs de linker- en rechteroever overstroomt naar de onbewoonde gebieden. Daar

zal het waterpeil laag zijn. Rond de woonkernen zullen kleine dijken op sommige plaatsen misschien een halve meter hoog zijn ; op andere zal gewoon het landschap het water keren en op andere zal dan weer een muurtje van 1 meter nodig zijn. Dat zal het landschap niet zoveel schenden als een dijk van 8 meter hoog met een voet van 100 m. Het is wraakroepend en onbegrijpelijk dat men een dergelijke dijk zou willen bouwen in het mooiste gebied van Kruibeke, met name de Eendekooi.

Voor de potpolder in Kruibeke is er helemaal geen maatschappelijk draagvlak. De meerderheid van de mensen zal zich daar tegen blijven verzetten. Het zou een blunder zijn om een dergelijk waardevol gebied aan te tasten. Het is geen alternatief voor een habitat. Het huidige gebied heeft meer waarde. Er kan dan ook geen sprake van zijn dat men het gebied zou ontwaarden. Ik heb daarnet gehoord dat men de potpolder van Kruibeke niet meer nodig heeft als compensatie. Als dat klopt, zijn we daar zeer verheugd over.

De heer Boudewijn Vlegels : Het gedeeltelijk vullen van het Doeldok is uiteraard een verbetering. We besparen daar heel wat opspuitingen mee. Dat wil niet zeggen dat de alternatieven vermeld in de MER-studie over het Deurganckdok niet verder onderzocht en eventueel gebruikt kunnen worden. We hebben begrip voor de situatie rond het Deurganckdok, maar we proberen het inhoudelijke van het voorstel van het decreet te verbeteren door middel van een aantal vragen. We zijn officieel niet gecontacteerd over het voorstel van decreet. Of we het al dan niet bestrijden, hangt af van de antwoorden op de vragen die we gesteld hebben.

Onze vertegenwoordigers in de intercommunale zijn duidelijk van plan om onze standpunten te verdedigen. We beschikken niet over de meerderheid. We proberen het voorstel van decreet te verfijnen en eventueel aan te vullen. Als tijdelijke oplossing voor de bergingszones C59 en C60, verwijs ik naar de drie alternatieven in de MER-studie over het Deurganckdok. Een eerste mogelijkheid is dat men een deel van de specie kan kwijtraken in het deel van het Doeldok dat minder diep gemaakt wordt. Een tweede alternatief is het eventuele verhogen van het logistieke park en ten derde kan men de dijken eventueel opschuiven.

We proberen de landbouw tegen de natuur uit te spelen. Dat komt vooral omdat de compensaties vooral in het noordelijke gedeelte liggen. In het huidige gewestplan bedroeg de compensatie 60 ha.

Met dit voorstel van decreet worden de compensaties 150 ha in een gebied waarvan de Vlaamse regering gezegd heeft dat men het zoveel mogelijk zelf moet kunnen invullen. Met dit voorstel van decreet vult men het al voor een deel in. Op die manier bezwaart men de verdere discussies binnen de strategische planning.

9. Toelichting door de heer Leo Delwaide, schepen van de Stad Antwerpen

De heer Leo Delwaide, schepen Stad Antwerpen : Ik dank deze verenigde commissies voor de erkenning die ze betonen voor een zaak die dramatische gevolgen dreigt aan te nemen voor het algemene Vlaamse belang. Er is klaarblijkelijk een onevenwicht ontstaan tussen de rechtmatige bezorgdheid die een rechtstaat behoort te hebben voor de algemene belangen van het individu en het algemene belang. Dat men op een uitzonderlijke wijze wil bemiddelen in het herstel van het onevenwicht is voor de verantwoordelijken van de Antwerpse haven zeer belangrijk. Het gaat immers over het voortbestaan van de Antwerpse haven.

We hebben in de loop van de voorbije jaren gezien welke ongelooflijke impact de maatregelen gehad hebben op de reacties van de internationale scheepvaart.

Op 17 januari 1995 heeft Vlaanderen het verdrag over de verdieping van de Westerschelde gesloten met het Koninkrijk der Nederlanden. Toen werden in Nederland bezwaren geuit tegen een aantal aspecten van het verdrag. De procedure voor de Nederlandse Raad van State heeft geleid tot een schorsing van de werkzaamheden. Dat heeft niet verhinderd dat tijdens die schorsing, die een paar jaar heeft geduurd, de rederijen massaal kwamen vragen of er geen mogelijkheid was om naar Antwerpen te komen.

De groeicijfers van de Antwerpse haven op het vlak van de containers gedurende de laatste tien jaar, zijn spectaculair. In vergelijking met de andere Europese havens heeft de Antwerpse de grootste groei gekend, met name 35,2 percent ten opzichte van 27,2 percent in 1990. Dat is een stijging van 5 percent in vergelijking met een achteruitgang in Rotterdam en een bescheiden vooruitgang in sommige andere havens. Het is dan ook een realiteit dat de Antwerpse haven een aangelegenheid van wereldformaat is.

De ongelooflijke dynamiek van groei en succes, te danken aan de nieuwe mogelijkheden die de vorige

regering in 1998 op de Linkerscheldeoever geopend had, dreigt ongedaan gemaakt te worden als de stopzetting van de werken te lang zou duren. We hebben momenteel te maken met een rechtstreekse schade van bijna 1 miljard frank. We zijn evenwel vooral beducht voor de mogelijke toekomstige schade.

Vooralsnog kunnen we deze rederijen gerust stellen, onder meer door hen te berichten over de voorbereiding van dit zeer uitzonderlijke decreet. Maar als ze zullen vaststellen dat de werken stil blijven liggen, wordt de toestand dramatisch : dan komt de Antwerpse haven in een neerwaartse spiraal terecht. De heer Bruyninckx zal andermaal het ongelooflijke economische belang van de Antwerpse haven belichten.

10. Toelichting door de heer Eddy Bruyninckx, directeur-generaal van het Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen

De heer Eddy Bruyninckx, directeur-generaal Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen : We hebben, kort na 7 maart, een beroep gedaan op het gerenommeerd studiebureau OSC en het bureau van de heer Deijssels, om te antwoorden op de Europese kritiek en aan te tonen dat de aanleg van het Deurganckdok economisch noodzakelijk is en er geen alternatieven mogelijk zijn.

Op basis van een terugblik in het verleden heeft OSC een wiskundige relatie gelegd tussen economische groei, export- en importratio's en het aanbod van containerschepen en van daaruit een toekomstprojectie gemaakt voor de hele Hamburg-Le Havre range, de subrange Duinkerken-Amsterdam en het Antwerpse aandeel daarin.

Zeer belangrijk in de groeidiagrammen is de confrontatie met het aanbod. De containerontwikkeling die in de prognose van de startnota Deurganckdok 1990-2010 verwacht werd voor 2009 dient zich vandaag al aan. Die projectie is geconfronteerd met het aanbod aan containercapaciteit : het bestaande aanbod achter en de geleidelijke uitbouw van capaciteit voor de sluizen.

Er is rekening gehouden met een aanzienlijke beperking van wat achter de sluizen zal gebeuren op het ogenblik dat de nieuwe capaciteit van het Deurganckdok wordt aangeboden. Daaruit blijkt dat we zeer moeilijke jaren tegemoet gaan in 2002, 2003 en 2004. In dat perspectief is de verloren gegane tijd zeer belangrijk. We zitten met een spanningsveld tussen behoeften en capaciteit. Als het

Deurganckdok er niet zou komen, loopt het verlies in trafiek op tot 5 miljoen TEU in 2015.

Wordt de ruimtecapaciteit wel volledig gebruikt ? Uit een aantal vergelijkingen blijkt dat Antwerpen met alle faciliteiten boven het Noord-Europese gemiddelde inzake capaciteitsbenutting ligt. Enige uitzondering is de nog verder opvulbare Noordzeeterminal maar ook die kan nu al de vergelijking met de bestaande terminalbezetting in Europa doorstaan. Zowel gerelateerd aan het aantal containers per hectare als per kaailengte scoren de Antwerpse terminals bijzonder hoog. Zelfs mondiaal maakt Antwerpen zeer intensief gebruik van de ruimte, als we het transshipment buiten beschouwing laten. Als PSA de participatie zal nemen in de Hesse Noord Natie kan zijn knowhow trouwens een impuls geven voor verder intensief ruimtegebruik, niet alleen voor nieuwe maar ook voor bestaande terminals.

Het aanzetten tot een maximaal gebruik van de capaciteit van de terminals is overigens niet alleen de bekommernis van de havenoperatoren maar ook van het havenbeleid. Middels de concessievooraarden werd het efficiënt ruimtegebruik altijd bewaakt en versterkt. Aanvankelijk werden financiële sancties opgelegd wanneer een minimaal trafiekvolume niet bereikt werd. In latere concessies werd ook de mogelijkheid van herverkaveling of terugname van concessie ingebouwd bij ondergebruik. In de meest recente concessies moet het Havenbedrijf zijn akkoord geven over het concept van de terminalinrichting en legt het desnoods zelf voorwaarden op. We zijn daarover ook in gesprek met de kandidaat-uitbaters van de oostelijke zijde van het Deurganckdok.

De aanleg van dat Deurganckdok is ook sociaal noodzakelijk. De Antwerpse haven biedt 55.000 rechtstreekse en dubbel zoveel onrechtstreekse werkplaatsen. Ze steunt op meerdere pijlers. De industriële pijler zorgt voor 25 percent van de maritieme trafieken. De industrie wordt met belangrijke uitdagingen geconfronteerd, onder meer de Kyoto-normen. Ze is een solide basis voor de creatie van verdere toegevoegde waarde maar kent ook een uitstoot van arbeidskrachten. We zijn zeer fier op onze leiderspositie inzake het conventionele stukgoed. Wij doen door middel van tarieven en infrastructuur onze uiterste best om in die trafiekstromen dominant te blijven. Maar de containerisatie is een onomkeerbaar proces. De logistieke bedrijven hebben zich ingeplant op de industriële sites. Maar als de overslag achteruit gaat, zal ook de logistieke functie afbrokkelen. Er is één grote groeisector : het containerverkeer. Het element van

de arbeidsplaatsen mag ook daar niet onderschat worden. De bouw van het Deurganckdok creëert een directe tewerkstelling van ongeveer 3.000 arbeidsplaatsen en de jaarlijkse toegevoegde waarde wordt geraamd op 22 miljard frank.

Het Deurganckdok is ook ecologisch legitiem. De groei van het marktaandeel van Antwerpen is niet het gevolg van een agressieve politiek maar het product van een herwonnen natuurlijk achterland waar we hebben kunnen op inspelen door faciliteiten te creëren van terminals voor de sluizen, een concept van het midden van de jaren tachtig.

Dankzij het concept van terminals vóór de sluizen en (het vooruitzicht van) de verdieping van de Schelde heeft Antwerpen zijn natuurlijk achterland kunnen herwinnen. Het grootste deel van de Antwerpse lading vindt immers zijn oorsprong of bestemming op korte afstand van de haven. De gemiddelde afstand van de binnenlandse lading tot de haven bedraagt slechts 52 kilometer. Als Antwerpen deze containers niet zou kunnen opvangen, dan zou men moeten uitwijken naar een ander haven. Daardoor zou een veel grotere afstand over de weg moeten worden overbrugd. Ook voor de buitenlandse lading is de afstand niet zo groot : gemiddeld slechts 201 kilometer.

Het wegvallen van de Antwerpse haven zou dus leiden tot een veel duurder transport over het land. Bovendien moet rekening gehouden worden met de mogelijkheden van multimodaal transport in Antwerpen. Sinds 1995 vindt er een toenemende verschuiving plaats in de richting van binnenvaart en spoorvervoer, ten koste van het transport over de weg. De multimodale mogelijkheden van de Antwerpse haven geven aan de haven een ecologische legitimiteit. Dankzij de schaalvoordelen van een haven waar 4,1 miljoen TEU wordt verhandeld kan optimaal van deze infrastructurele mogelijkheden gebruik worden gemaakt.

Het is interessant om de land- en de zeekosten met elkaar te vergelijken. De kosten van het transport over de zee zijn veel lager : zo zou in 1990 het transport over land naar Berlijn evenveel gekost hebben als hetzelfde transport via de zee naar Yokahama. Voortbouwend op deze kostenvergelijking, zou Singapore in Bern liggen en New York in Parijs. Als gevolg van de prijsontwikkelingen ligt Yokahama nu halverwege tussen Antwerpen en Berlijn en ligt Singapore ergens in Belgisch-Luxemburg. De transatlantische tarieven zijn minder sterk gedaald dan de tarieven op de Aziatische route.

Antwerpen is op deze manier zeer aantrekkelijk geworden, ondanks de nadelen van het lange traject, de prijs voor de loodsdiensten, de langere sleepkosten en het tijdsverlies met zeer dure containerschepen. Sinds het midden van de jaren 90 is de Antwerpse haven zeer gegeerd bij de rederijen, vanwege de grote lading die in Antwerpen te vinden is : nergens wordt zo veel geladen en ontladen als in Antwerpen. De grootste rederij ter wereld is om die reden in het midden van de jaren 90 teruggekeerd naar Antwerpen. MSC en CP hebben om dezelfde reden beslist om een 'hub' te maken in Antwerpen. Ze rekenen op het Deurganckdok. Tot nog toe hebben ze veel begrip opgebracht voor de problematiek ; eindelijk bestaat echter niet.

Zonder de nieuwe capaciteit zal geen antwoord kunnen geboden worden op de regionale vraag naar containerverkeer. Er zal een congestie tot stand komen en een zware terugval van het containerverkeer. De economische gevolgen zullen zeer zwaar zijn.

11. Toelichting door de heer Robert Restiau, AGHA (Antwerpse Gemeenschap voor de Haven)

De heer Robert Restiau, AGHA : De markt groeit zeer snel : de jongste 30 jaar is de markt van 15 tot 200 miljoen TEU gegroeid. Alle experts verwachten dat deze groei zich gedurende de volgende 10 jaar zal doorzetten. In Europa wordt een gemiddelde groei verwacht van 5 tot 6 percent. Ditzelfde percentage geldt voor de Vlaamse havens als ze hun marktaandeel behouden. Gedurende de laatste 20 jaar hebben de Vlaamse havens hun marktaandeel in Europa stelselmatig vergroot.

De enorme groei is ten eerste een gevolg van de ontwikkeling van de vraag naar consumptiegoederen : de vraag naar consumptiegoederen in West-, maar voornamelijk in Oost-Europa is momenteel nog vrij laag. De Russische economie zal dit jaar wellicht 5 of 6 percent groeien. Een tweede reden is de globalisering van de wereldeconomie, die een sterke verlaging van de productiekosten met zich meebrengt, onder meer door verplaatsing van de productie naar bijvoorbeeld Zuidoost-Azië. Door de decentralisatie van de productie ontstaan er nieuwe markten. Bovendien moet rekening gehouden worden met de toenemende clustervorming : bedrijven vormen clusters rond productiecentra, waardoor er meer containervervoer wordt gegenereerd.

Een andere reden voor de groei is dat er steeds meer conventionele goederen, bijvoorbeeld ijzer en staal, per container worden vervoerd. Daarnaast is de groei te danken aan het toenemende transshipment en de groei van de short-sea shipping.

In de containertrafiek vallen enkele belangrijke trends op. Zo kan een grote concentratie worden vastgesteld bij de scheepvaartlijnen. In het begin van de jaren negentig werden enkele belangrijke allianties aangegaan : zo kunnen kosten worden bespaard dankzij het delen van terminals, diensten en trafieken ; bovendien kan op die manier een betere service aangeboden worden en wordt de onderhandelingspositie ten aanzien van terminal operators en havenbesturen verstevigd. Na 1995 werden verscheidene fusies en overnames gerealiseerd : denk bijvoorbeeld aan Maersk-Sealand, P&O Nedlloyd en CP Ships.

Een tweede trend is de inzet van steeds grotere schepen : de nieuwe norm is 6000 tot 7000 TEU. Er zijn echter grenzen : er zijn immers gigantische investeringen vereist ; de bereikbaarheid van de havens zal in het gedrang komen en het ladingaanbod heeft zijn grenzen.

Zoals de heer Bruyninckx al heeft aangetoond, liggen de marktkansen van Antwerpen inzake containertrafiek goed. Een geheel van factoren speelt immers een rol bij de havenkeuze van rederijen : de ligging, bereikbaarheid, zowel vanuit zee als van en naar het binnenland, productiviteit en kwaliteit van de dienstverlening, betrouwbaarheid, prijs, de mogelijkheden tot concentratie en groei van de trafieken en ook de vraag of er valabele gesprekspartners aanwezig zijn. De toenemende afmetingen van de grote klanten vereist dat er in de havens voldoende grote bedrijven kunnen optreden.

Antwerpen scoort goed tot zeer goed voor de meeste elementen. Dat heeft over een lange periode geleid tot een snelle stijging van het marktaandeel in de range Hamburg-Le Havre. Het marktaandeel is namelijk gegroeid van 13 percent in 1980 tot 21 percent in 2000. Sinds 1990 is er een gemiddelde groei van 10,5 percent per jaar.

Met de zeer waarschijnlijke overname van de Hesse Noord Natie door de PSA-groep en de komst van P&O Port hebben we sterke marktspeilers, die Antwerpen willen uitbouwen tot een Europese hub.

Daar schort evenwel de zaak. De capaciteit van de Antwerpse haven is nagenoeg uitgeput. De Euro-

paterminal heeft een capaciteit van 800.000 TEU. In 2001 zal er een volume van 750.000 worden verscheept, wat neerkomt op een bezettingsgraad van 94 percent. De Noordzeeterminal heeft een capaciteit van 775.000 TEU. In 2001 zal er 465.000 TEU worden verscheept. Er is dus een bezettingsgraad van 60 percent. De totale capaciteit van de Noordzeeterminal kan worden opgevoerd tot 850.000 TEU door het plaatsen van twee bijkomende kranen. De Hesse Noord Natie zal die investeringen doen in functie van de beslissing van een belangrijke klant. Voor 2003 kan dan gerekend worden op een totaal volume van 1,5 tot 1,6 miljoen containers, wat betekent dat 90 percent van de capaciteit is volzet. Zonder de bouw van het Deurganckdok is een verdere groei van de haven van Antwerpen dus niet meer mogelijk.

Het Deurganckdok lost dat capaciteitsprobleem op. Er is een autonome groei van 6 percent. Op een totaal containerverkeer van 4,5 miljoen TEU per jaar komt dat concreet neer op een toename van 250.000 tot 300.000 TEU per jaar. Daarmee kan men in het Deurganckdok terecht. Door de bouw van het nieuwe dok kunnen onze twee belangrijkste klanten, MSC en CP het transshipment concentreren en kan men bijkomende loops naar Antwerpen halen. De Hesse Noord Natie rekent daardoor op een groei van ongeveer 400.000 tot 500.000 TEU, naast de autonome groei. Het dok maakt ook een verdere vergroting van het marktaandeel binnen de range Hamburg-Le Havre mogelijk. De containers bieden een grote toegevoegde waarde. Per TEU gaat het gemiddeld om 5.430 frank aan lonen en salarissen, ondernemingswinsten en afschrijvingen. Het volledige Deurganckdok zou een capaciteit hebben van 5,5 miljoen TEU. Op basis van een extrapolatie van wat gebeurt op de Noordzee- en de Europaterminal kunnen we besluiten dat dat zou leiden tot 1.500 directe jobs in havenarbeid, onderhoud, management en administratie. Daarbij werd er nog geen rekening gehouden met de indirecte tewerkstelling, onder meer in vervoer, depots, herstelling en stoffen en strippen van containers. Het cijfer kan dus verdubbeld worden tot 3.000 en meer bijkomende arbeidsplaatsen.

Ik wil ook ingaan op de houding van onze belangrijkste klanten. MSC is de vijfde containerrederij ter wereld. In Antwerpen wordt 1,1 miljoen TEU overgeslagen en als we daar de feederdiensten bijrekenen gaat het om ongeveer 1,3 miljoen TEU. CPShips is de tiende containerrederij ter wereld. Vorig jaar heeft ze in Antwerpen 450.000 TEU verwerkt. Samen zijn deze twee rederijen goed voor 40 percent van de Antwerpse trafiek.

Opvallend is dat beide rederijen thans op een versnipperde manier bediend worden. MSC werkt op de Europaterminal van de Hessenatie, op de terminal in het Delwaidedok van de Hessenatie en op de terminal daartegenover van P&O Ports, ook in het Delwaidedok. Er worden ook belangrijke volumes verscheept in Felixstowe en Le Havre. Bij CPShips, een conglomeraat van rederijen, is er zo mogelijk nog meer versnippering. Canmar en Cast komen aan bod in de Europaterminal. In de Noordzeeterminal wordt twee derde van de volumes van Americana behandeld, naast Lykes en Tecomar. In het Delwaidedok komt Contship aan bod op de terminal van de Hessenatie en aan de andere kant van het Delwaidedok op de terminal van de Noordnatie wordt het overige derde van Americana behandeld.

Beide hebben gevraagd hun trafiek te concentreren op één terminal. Ze hebben de bedoeling de uitwisseling tussen de verschillende diensten te optimaliseren, de feederdiensten naar Antwerpen te halen en bijkomende loops vanuit Felixstowe en Le Havre in Antwerpen te concentreren. We staan dus voor de keuze of we de trafiek in Antwerpen gaan consolideren of nog meer verdelen. Voor het besluit van de Raad van State van 8 maart 2001 konden ze verwachten dat het Deurganckdok vanaf begin 2003 geleidelijk in dienst zou gesteld worden. Op basis daarvan werden er met de Hesse Noord Natie contracten afgesloten. Sindsdien is er een toestand van grote onzekerheid ontstaan en werd het vertrouwen aangetast. De rederijen vragen zich af of ze voor de verdere consolidatie en groei van hun trafiek wel de juiste partner hebben gekozen. Tot nog toe hebben de klanten blijk gegeven van veel begrip voor de toestand. Ze hebben vertrouwen in bepaalde toezeggingen, maar een doorbraak in dit dossier is dringend noodzakelijk.

Men mag immers niet denken dat er geen alternatieven bestaan. Ik wil het hier hebben over de mogelijkheden die al bestaan of die binnenkort gerealiseerd worden.

Over de haven van Amsterdam wordt niet veel gesproken. Toch heeft de beruchte Griekse reder Krikos daar, met bijzonder veel overheidssteun, de Ceres Paragon Terminal gebouwd. Deze terminal is gelegen op drie uur varen van het loodsstation in de Noordzee. Men maakt zich sterk dat men er 250 containers per uur zal behandelen. In een eerste fase, die bijna klaar is, zal er 50 hectare ter beschikking gesteld worden, met een capaciteit van één miljoen TEU. Op zeer korte termijn zal de oppervlakte uitgebreid worden tot 110 hectare, met een capaciteit van twee miljoen TEU. Eén van onze

klanten wordt zeer intensief benaderd om van deze terminal, die zeer lage prijzen biedt, gebruik te maken.

In Le Havre is er het project Port 2000. Daarvoor zijn er kandidaturen van Maersk-Sealand/MSK/CMA-CGM. De eerste fase van dit project zou operationeel worden in 2004-2005 voor zes ligplaatsen, met belangrijke uitbreidingsmogelijkheden.

Een derde mogelijkheid is Duinkerken, waar er zonder al te veel baggerwerken een waterdiepte van 16,5 meter kan gerealiseerd worden. Ook daar zijn er belangrijke investeringen aan de gang.

In maart 2001 hebben we met de medewerking van studenten van de Karel de Grote hogeschool de bestemming en de herkomst van het containerwegvervoer onderzocht. Aan de gates van de terminals werd elke vrachtwagen die aan- of afreed onderzocht.

De resultaten van dit onderzoek hebben ons verrast. Een derde van de containers heeft een lokale bestemming: de stad Antwerpen en het industriegebied, een ander derde is bestemd voor de rest van België en de rest heeft een internationale bestemming.

Het Belgische aandeel is voor 80 percent bestemd voor Vlaanderen, voor 14 percent gaat het naar Wallonië en voor 3 percent naar Brussel. Over 3 percent van de trafiek hebben we geen informatie. Het Vlaamse aandeel is voor 33 percent bestemd voor de rest van de provincie Antwerpen, Oost- en West-Vlaanderen zijn telkens goed voor 15 percent, Vlaams-Brabant voor 8 percent en Limburg voor 6 percent.

Als we het lokale en het provinciale aandeel samenvoegen met het aandeel van Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant, kunnen we besluiten dat meer dan 52 percent van het containerwegvervoer plaatsvindt in een straal van ongeveer 50 kilometer rond Antwerpen. De conclusie is positief en negatief. Veel containervervoer heeft weinig andere keuze dan Antwerpen. Tegelijkertijd is de haven veel minder internationaal dan we soms wel denken. Ook het internationale hinterland is afgestemd op de nabije gebieden. Nederland is met 35 percent onze belangrijkste internationale klant. Rotterdam en Noord-Brabant zijn daarbij de belangrijkste bestemmingen. Daarna komen Frankrijk, vooral Nord-Pas de Calais, en Duitsland, vooral Nordrhein-Westfalen, met respectievelijk 33 en 27 percent.

De heer Leo Delwaide : Deze cijfers spreken voor zich. Tijdens de voorbije maanden hebben we belangrijke inspanningen gedaan om tegemoet te komen aan de bezorgdheid van diegenen die hier samen met ons aan het woord komen. Bij de tweede gewestplanwijziging hebben we ons akkoord gegeven voor de uitbreiding van de bufferzones. Dat zal leiden tot een vermindering van het havenareaal met 15 percent. We hebben een MER laten opstellen dat op bijzondere wijze tegemoet komt aan de zorg van de milieubewegingen. We hebben ons akkoord gegeven voor een sereen onderzoek van andere mogelijkheden voor de verdere uitbouw van de Antwerpse haven. Nu bestaan er plannen om een volgende uitbreiding van de Antwerpse haven te laten gebeuren doorheen het dorp Doel.

Het gaat om niets meer of niets minder dan het veiligstellen van de kroonjuwelen van de Antwerpse economie. Wij zijn niet op zoek naar slachtoffers. Maar de sociale kosten-batenanalyse wordt elders al gemaakt. Ik roep het Vlaams Parlement op de ingeslagen weg verder te bewandelen en dus zijn verantwoordelijkheid te blijven nemen. Tegelijk roep ik diegenen die een gerechtelijke procedure zijn begonnen, op om die onvoorwaardelijk stop te zetten. Men kan eenvoudigweg van ons niet vragen dat wij afzien van de verdere inbreiding van de Antwerpse haven door de overslagmogelijkheden in de eerste fase van het Deurganckdok te beperken. Dat zou trouwens in tegenspraak zijn met de bezorgdheid van de Vlaamse overheid. Maar ook van uitbreiding kunnen wij niet afzien. Wij kunnen onze opdracht niet op die manier verraden. Wij hebben ook verplichtingen tegenover onze kiezers.

Het havenareaal uitbreiden kan alleen maar als het project noodzakelijk is voor de Vlaamse economie, maar de keuze van het Vlaamse Gewest voor inbreiding en de Europese ecologische richtlijnen zijn even onwrikbaar. Wie zijn wij om ons daartegen te verzetten ? Wij wensen een oplossing in samspraak met de bewoners. Schilder ons niet af als betonbaronnen die alleen de moloch van de economie dienen en ten koste van alles willen groeien. De logistieke functie van Antwerpen is cruciaal voor de toekomst van de Vlaamse economie. Daar gaat het om, zeker in een tijd van afbouw van werkgelegenheid.

De heer Johan Malcorps : Niemand betwist de economische noodzaak van het Deurganckdok, daar gaat het niet om. Wel moet men onder ogen durven zien dat de stilgelegde werken een situatie vormen waarin men niet zo maar terechtgekomen is. Het is goed dat de heer Delwaide alternatieve inbreidingsscenario's serieus wil laten onderzoeken voor

het Saeftinghedok, maar ook de fouten uit het verleden behoeven onderzoek. Over de voortvarendeheid van de Antwerpse bouwheren bijvoorbeeld werd tot nu toe weinig gezegd. Zonder een dergelijk onderzoek kunnen geen lessen worden getrokken en kan geen nieuwe mentaliteit worden ingeluid. Het is nochtans nodig dat een definitief punt wordt gezet achter de oude manier van werken. Men weet nu dat men met Europese richtlijnen geen loopje kan nemen.

De heer Jos De Meyer : Niemand twijfelt aan het economische belang van de Antwerpse haven. En het is van belang onverantwoorde schadeclaims te vermijden. Daarom heeft men voor dit voorstel in een grotere mate dan gebruikelijk beroep gedaan op ingehuurde juristen. Over welke zekerheid beschikt de heer Delwaide dat de eisers op zijn oproep zullen ingaan ? Laten we realistisch blijven. En wat als zij dat niet doen ? Zal de rechter hen ongelijk geven ? Ware het niet beter geweest dat men al die juridische energie had geïnvesteerd in overleg met de gemeenten en hun inwoners ? De fundamentele vraag is dan ook of het in het Vlaanderen van vandaag nog mogelijk is om een consensus te bereiken over een belangrijk maatschappelijk probleem langs de weg van overleg. Of kan het alleen nog langs gerechtelijke weg ? Is men zeker dat dit voorstel het gezond verstand waarborgt of wordt het andermaal een gemiste kans ?

De heer Ludwig Caluwé : Het pleidooi voor het economische belang van het project verbaast niet. Wel nieuw en overtuigend waren de cijfers over de geweldige clustervorming rond de Antwerpse zeehaven : een groot deel van de containerhandel speelt zich inmiddels in de onmiddellijke omgeving van Antwerpen af. Veel Vlaamse bedrijven zijn gericht op export naar verre streken en voor hen betekent een gedwongen verhuizing naar Amsterdam, Le Havre of Duinkerken een verslechtering van hun concurrentiepositie.

Wat met de ontwikkelingen na de ingebruikname van het Deurganckdok ? De cijfers doen verdere groei verwachten. Is er nog ruimte voor de compensatie van een nieuwe uitbreiding ?

De heer Jan Penris : We moeten bij de essentie van het debat blijven : wat denken de betrokkenen over dit voorstel van decreet ? Ik vrees dat het te limitatief is. Er wordt een aantal werkzaamheden opgesomd die onder de uitzonderingsprocedure vallen : de aanleg van kaaimuren, compensatiewerken, ... Volgens mij is men de aanleg van de terminal vergeten te vermelden. Of volstaat de vermelding aanhorigheden bij kaaimuren ?

Volstaat dit voorstel van decreet om uw ambities waar te maken ? We kunnen de groei niet stoppen en daarom moeten we de in- of uitbreiding voortzetten. Maar die werkzaamheden zullen vallen onder het complexe ancien régime van bouwvergunningen en gewestplanwijzigingen. Geeft u daarom niet de voorkeur aan een grondige aanpassing van de basiswetgeving boven een nooddecreet ?

We hadden heel wat commotie kunnen vermijden mochten we de belangen van de verschillende groepen beter op elkaar hebben afgestemd. Ik denk dat men in Doel minder problemen zou hebben gehad met het Deurganckdok mochten we erin geslaagd zijn een deel het grondverzet voor de C59 en C60 in het Doeldok te dempen. Is dat technisch mogelijk ? Is dat economisch wenselijk ?

De heer Frans Wymeersch : De heer Delwaide heeft in zijn vurig pleidooi een aantal verrassende uitspraken gedaan. Zo is volgens hem het belang van het individu in dit dossier ondergeschikt aan het algemene belang. Hij wil ook onderscheid maken tussen wat essentieel en wat minder essentieel is. Wij weten welke de dramatische gevolgen zijn van het stilleggen van de werkzaamheden, maar de havenuitbreiding, de industrialisatie en de niet-industrialisatie heeft even dramatische gevolgen voor het Waasland.

Het Antwerpse chauvinisme mag ons niet doen vergeten dat we in een Europese context werken. Ik wil het zo ver niet drijven, want ook binnen Vlaanderen kunnen de havens samenwerken. In welke mate kunnen de verschillende Vlaamse havens samenwerken en in welke mate zijn ze complementair aan elkaar ?

Sommigen denken dat de Westerschelde nooit verdiept zal worden. Welke invloed heeft dat op de uitbouw van de Antwerpse haven ? Zal dat de mate waarin het Deurganckdok ooit gebruikt zal worden beïnvloeden ?

Wat als blijkt dat er economisch en technisch geen haalbare alternatieven zijn voor het Saeftinghedok ?

Werd de heer Delwaide geconsulteerd bij de voorbereiding van dit voorstel van decreet ? Zijn er al dan niet via de intercommunale gesprekken geweest met de gemeenten Kruibeke en Beveren ? Zijn er momenteel gesprekken of zijn die gesprekken gepland ?

De heer Jos Stassen : In dit dossier zijn duidelijk een aantal zaken verkeerd gelopen. Een aantal witte vlekken is pas heel laat ontdekt. Zowel de

bouwheer als het Vlaamse Gewest zijn daarvoor verantwoordelijk. Het is belangrijk dat daarover enkele uitspraken worden gedaan om dit voorstel van decreet ondanks zijn vieze smaak door te slikken.

Tijdens ons bezoek aan Doel is gezegd dat de werken maximaal één jaar mogen stilliggen. Is dat nog steeds het geval ?

De heer Bruyninckx verwees vlug even naar de geschatte kosten. Maar hoe hoog schat hij de onmiddellijke kosten in ? De aannemers en de reders moeten vergoed worden. Zijn daartoe voldoende middelen beschikbaar ? Zullen die middelen verhaald worden op derde partijen ? Dat is belangrijk om weten omdat wij een belangrijke partij zijn. Het zou het voor mij nog moeilijker maken om dit voorstel van decreet goed te keuren.

Omwille van veiligheidsredenen is men blijven werken. Hoeveel meters achterstand heeft men effectief opgelopen ?

Het havenbedrijf is voorstander van ruimere compensaties dan het GOG KBR. Volstaan de voorgestelde compensaties om het dossier in Europa te verdedigen ?

Volgens de enen wordt 70 percent, volgens anderen 50 percent van de onmiddellijke omgeving van Antwerpen afgezet. Dat gecombineerd met de kosten voor het niet-bouwen van het Deurganckdok plaatst de PSA-constructie in een heel ander licht. PSA zal een groot deel van het Deurganckdok gebruiken wat kan leiden tot een monopolie. Speelt dat alles mee in de interesse voor Antwerpen van PSA ? Hun hoge overnameprijs voor Hessenatie en Noordnatie wordt makkelijk terugverdiend omdat het monopolie tweemaal speelt : 75 percent van de afzet moet nu eenmaal in Antwerpen afgezet worden. Het Parlement kan geen dossier verdedigen waar één enkel privé-bedrijf zoveel belang bij heeft.

De heer Eddy Bruyninckx : We moeten omzichtig analyseren wie waarvoor verantwoordelijk was. Toen we kennis namen van het schorsingsarrest hebben we onmiddellijk aangekondigd dat we geen risico's meer zouden lopen. We hebben direct opdracht gegeven een MER te maken die voldeed aan de hoogste vereisten zonder vooringenomenheid en vooroordelen maar in de geest van de Europese ingebrekestelling. Ik denk dat men daarin geslaagd is.

Daarnaast onderzoeken wij ernstig welke alternatieven er zijn voor de periode na het Deurganckdok. We gaan akkoord om dat onderzoek grondig uit te voeren. Alles moet in kaart gebracht en geïnventariseerd worden : alle mogelijke economische, financiële en andere implicaties van alle uitbreidingsscenario's. We werken daar ten volle aan mee. In het bestuursakkoord van de stad Antwerpen schenkt men bovendien alle aandacht aan de ecologische gevolgen. Men heeft medewerkers aangeworven die zich daar dagelijks mee bezighouden.

Wij wonen maandelijks de vergaderingen bij van de Maatschappij voor Grond- en Industrialisatiebeleid van de Linkeroever. De heer Deckers zorgt ervoor dat driekwart van de agenda handelt over de besproken problematiek in de meest ruime zin. De Maatschappij bewijst dat overleg mogelijk is. We hebben de gemeente Kruibeke inderdaad bezocht.

De stijging van het transport over land betekent hogere lasten, zeker met de toegenomen externe kostentoe rekening, en kan de concurrentiepositie aantasten. We zullen trachten te kwantificeren hoeveel elke extra mijl kost. U heeft de grafiek gezien over de reductie van de kosten voor zeetransport, bij transport over land stijgen de kosten.

Er is veel discussie geweest over de locatie en de grootte van de compensatiegebieden. Het principe van de gelijkwaardigheid dwingt ons ertoe om niet enkel in de onmiddellijke omgeving van de haven naar compensatiegebieden te zoeken.

Er is inderdaad een probleem met de kaaivlakte en de suprastructuurwerken, die bijna steeds gelijktijdig verlopen met de werken aan de waterzijde en de bouw van de kaaimuren. Bij de uitwerking van dit voorstel is hieraan aandacht besteed, maar ook hier gelden juridische randvoorwaarden. Indien we de problemen die niet kunnen geregeld worden in dit voorstel willen minimaliseren, is snel een goed ruimtelijk uitvoeringsplan noodzakelijk. Dat is ook de bekommernis van de minister en zijn kabinet.

De beslissingen van de Vlaamse regering van 19 mei 2000 zijn het beleidskader voor verdere beslissingen. De minister neemt wel kennis van de onderzoeken binnen het strategisch plan. Wij geven onze volle medewerking aan het onderzoek van de werkgroepen en het is aan de Vlaamse overheid om de uiteindelijke beslissing nemen.

Van meet af aan is ook door de rederijen gesteld dat een uitstel van één jaar aanvaardbaar is. Indien het langer zou duren, krijgen zij problemen met

hun contracten. MSC wil de trafiek van Le Havre overbrengen naar Antwerpen. Bij de berekening van 6.700 schepen is rekening gehouden met de op te richten faciliteiten en de mogelijkheid om op volle diepte te kunnen aanlopen. Momenteel gebruiken zij 13,9 meter, maar zij kunnen 14,5 meter aan. Er is dus duidelijk economisch verlies.

Wij hebben onze opdrachtnemers gezegd rekening te houden met de ingebrekestelling en het antwoord hierop van Vlaanderen. Bedoeling is een consistent standpunt over de compensaties op te stellen

De heer Robert Restiau : De privésector is bereid om mee te werken aan een onderzoek naar de alternatieven voor een uitbreiding, de zogenaamde inbreiding. Mevrouw Bernaers heeft op de vorige raad van bestuur van AGHA trouwens een uiteenzetting gehouden over de verschillende mogelijkheden. Hierop is positief gereageerd. Er zijn nochtans een aantal moeilijkheden : verhoging van terreinen, tijdelijk buiten gebruik stellen van terminals, enzovoort.

Eén jaar uitstel is mogelijk maar het is belangrijk om op korte termijn zekerheid te creëren.

Het is evident dat, gezien het feit dat een groot gedeelte van de containertrafiek geconcentreerd is in de regio rond Antwerpen, de aantrekkelijkheid van de haven verhoogt. Elke investeerder zal daar rekening mee houden.

De monopoliepositie van de PSA-groep mag niet overschat worden. De MSC-terminal bijvoorbeeld is maar voor 50 percent in handen van PSA. Er is een joint-venture tussen de Hessenatie en MSC. MSC is de dominante partner en behandelde vorig jaar 1,3 miljoen containers. Zij groeien sterker dan het gemiddelde en hebben enorme expansiebehoeften. De MSC-terminal zal vanaf de start bijna volledig volzet zijn en men vraagt reeds om bijkomende ruimte.

Er heeft zich inderdaad een cluster van bedrijven gevestigd rond Antwerpen die economisch gebruik willen maken van de haven. Het is een uitstekend voorstel om dat te kwantificeren. Een verplaatsing van de trafiekstromen naar bijvoorbeeld Le Havre of Amsterdam zal grote meerkosten betekenen en de exportpositie van Vlaanderen in het gedrang brengen.

De uiteindelijke bedoeling van dit voorstel is inderdaad de bouw van terminals. Het dok en de kaaimuren genereren immers geen toegevoegde

waarde, in tegenstelling tot de terminals en de containers die daar behandeld moeten worden. We hopen dus dat een ruimtelijk uitvoeringsplan snel volgt na de goedkeuring van dit decreet.

De heer Eddy Bruyninckx : Indien we in maart of april terug zouden kunnen bouwen, zouden we inderdaad één jaar verloren hebben. De eerste schepen kunnen dan aanmeren in september 2003. Fase één zou voltooid zijn in juli 2004. De schade zou dan inderdaad 1,6 miljard frank bedragen. Er zijn trouwens maatregelen genomen om de schade objectief vast te stellen. Gelukkig hebben we bij de toekenningen van de concessies gewezen op hangende geschillen, waardoor niet kon gegarandeerd worden dat de vooropgestelde timing kon gerespecteerd worden. Anders zou de contractuele schade hoger zijn.

De heer Jos Stassen : Zal u deze schade verhalen ?

De heer Eddy Bruyninckx : Intussen is met de minister en de administratie afgesproken om de regeling op de schadebetalingen toe te passen. Uiteraard moet hierover nog gedebatteerd worden.

De heer Leo Delwaide : Ik ben het niet helemaal eens met wat de heer Restiau zegt over de monopoliepositie van PSA. Ik ben ook bezorgd over monopolievorming. Door de fusie tussen Hesse- en Noordnatie en de overname door de tweede grootste containerbehandelaar van de wereld, die we niet konden voorzien bij het verlenen van concessies op Linkeroever maar wel toejuichen, zitten we in een verhouding van 85 tegenover 15 percent. Over deze cijfers kan gediscussieerd worden maar de PSA-groep heeft duidelijk een groot overwicht.

Wij hebben bij beide spelers gepleit voor een wederzijds begrip inzake de oostelijke kant van het Deurganckdok, met een bijkomende overslagcapaciteit van 400.000 containers als mogelijk gevolg. Recente berichten stemmen mij alvast hoopvol. De verhoudingen tussen de verschillende havens reguleren trouwens zichzelf, maar het havenbedrijf moet er ondertussen waakzaam op toezien dat uitwassen eigen aan monopolies, worden vermeden.

Op de schuldvraag wil ik als politiek verantwoordelijke zelf antwoorden. Na de beslissing van de Vlaamse regering in 1998 zei ik op het kabinet naar aanleiding van de habitatrichtlijn dat geen enkele Vlaamse regering ooit al zo'n sociaal plan had uitgewerkt, waarop ik als antwoord kreeg dat het niet om mensen, maar om vogels ging. We hebben op dit vlak al een lange weg afgelegd en iedereen is zich daar steeds bewuster van geworden. Onze

aanwezigheid hier bewijst dat. Ik kan niet beloven dat we in de toekomst geen fouten meer zullen maken, maar iedereen kent het spreekwoord dat een ezel zich geen twee maal aan dezelfde steen stoot. Ik twijfel er trouwens niet aan dat bepaalde groepen en volksvertegenwoordigers ons op onze verantwoordelijkheden zullen blijven wijzen.

Ik kan ook geen antwoord geven op de vraag of dit voorstel van decreet gerechtelijke stappen in de toekomst onmogelijk maakt. We leven gelukkig in een rechtstaat, waar eenieder voor zijn belangen mag opkomen. Maar er bestaan andere oplossingen voor de tegenspraak tussen het algemeen belang en de zeer eerbiedwaardige rechten van bepaalde individuen dan het stilleggen van werken, waardoor het algemene Vlaamse belang wordt geschaad. Een vraag om schadevergoeding is in dat opzicht veel redelijker.

De Vlaamse havens zijn zeker complementair. Wie heeft er recent nog iets gehoord over een conflict tussen de havens van Antwerpen en Zeebrugge ? Misschien verhuizen bepaalde activiteiten wel van Antwerpen naar Zeebrugge, maar de algemene omzetting in de sector is zo groot, dat een haven dat vaak niet eens voelt. De overheid moet ondertussen wel de goede voorwaarden creëren voor deze complementariteit.

Het Vlaams Parlement heeft trouwens recent eenparig een voorstel goedgekeurd over de diepgang van de schepen, dit in navolging van de gemaakte afspraken met Nederland. De heer Wymeersch sprak toen de angst uit dat Nederland zijn verplichtingen niet zou nakomen, een angst die ik voorlopig nog niet deel. Ik hoop hierover positieve berichten te ontvangen voor het einde van het jaar.

12. Toelichting door de heer Jan Creve, afgevaardigde van Doel 2020

De heer Jan Creve, afgevaardigde van Doel 2020 : Als ik hier verschijn namens Doel 2020 is dat om u duidelijk te maken dat de meerderheid van de bewoners in Doel en de polders van geen nood- of validatiedecreet voor het Deurganckdok wil weten. Al vier jaar putten we alle wettelijk beschikbare middelen uit om een zinloze vernietiging van onze streek te stoppen. Tot nog toe heeft de hoogste rechtbank in dit land ons telkens gelijk gegeven. Ook de opmerkingen van de Europese Commissie terzake spreken voor zich. We zijn niet van plan om dat allemaal zomaar terzijde te schuiven.

Ik trap een open deur in als ik stel dat er met het voorstel van decreet grondwettelijke problemen kunnen zijn. De Grondwet garandeert dat de wetgever in hangende gedingen voor een rechtbank niet kan ingrijpen. Dat is nochtans de bedoeling van dit voorstel. Er zijn nog twee zaken in behandeling bij de Raad van State en een bij de rechtbank van eerste aanleg in Dendermonde. Men schijnt zich trouwens zeer goed bewust te zijn van deze onwettelijkheid. Want waarom durft men anders de confrontatie met de afdeling Wetgeving van de Raad van State niet aan ?

Heel de zaak rond het voorstel van decreet is ook een kwestie van geloofwaardigheid. Men kan moeilijk enerzijds een geloofwaardige politiek op het vlak van de ruimtelijke ordening voeren en anderzijds bij de eerste tegenkanting een nieuw decreet in elkaar boksen om de bestaande wetgeving opzij te schuiven. Hoe kan men werken aan een geloofwaardig ruimtelijk uitvoeringsplan als men op voorhand al een aantal werken, die tot dat plan behoren, eruit gaat halen en met een apart decreet gaat regelen.

Als een van de voornaamste argumenten voor dit voorstel verwijst men vaak naar de financiële gevolgen van het stilleggen van de werken. De geraamde cijfers zijn tot stand gekomen op basis van een hele reeks, zo zegt de toelichting, onzekerheden en prognoses die onmogelijk te verifiëren zijn. De cijfers zijn inderdaad hallucinant, maar dat zijn ook de blunders die er aan de basis van liggen. Zover ik weet, heeft men daarover nooit vragen gesteld aan de verantwoordelijke ministers. De kosten-batenanalyse van het Deurganckdok ziet er momenteel al helemaal anders uit dan vijf jaar geleden.

Als men dit voorstel van decreet goedkeurt en als Doel 2020 door het Arbitragehof in het gelijk gesteld wordt, dan zullen de kosten nog verder oplopen. De vraag is of de Vlaamse volksvertegenwoordigers bereid zijn om daaraan mee te werken.

In de toelichting wordt met zeer veel superlatieven het algemene belang van het Deurganckdok met argumenten toegelicht. Men heeft het zelfs over een militair belang alsof het leger nergens anders in de haven zijn materiaal kan lossen. Wat vooral stoort, is dat men blijkbaar niets geleerd heeft uit wat in het verleden gebeurd is op de Linkeroever. Het Verrebroekdok gold in het begin van de jaren '90 als de investering van de eeuw. De studies die daarover toen verschenen, garandeerden dat het dok zich op de kortste tijd zeven keer zou opbrengen. Ik nodig iedereen uit om eens te gaan kijken.

Twee jaar geleden was de Antwerpse haven geen vragende partij meer voor het Verrebroekdok. Uiteindelijk is er maar twee derde afgewerkt en is de benutting van de beschikbare ruimte ondermaats. Jaren geleden zijn er honderden hectare poldergrond onteigend. Die liggen onder meters zand. Tot nog toe is er geen enkel bedrijf gevestigd. Diegenen die momenteel het hardst aandringen op een validatiedecreet om de werken zo snel mogelijk te kunnen hervatten, zijn diezelfde mensen die toen gepleit hebben voor al die nutteloze werken. De vraag is of het niet tijd is om zich te bezinnen over datgene waar men mee bezig is. Er is in Vlaanderen niet zoveel beschikbare ruimte op overschot. Iedereen is er zich van bewust dat er voor deze werken heel wat natuurcompensaties nodig zijn. Waar gaat men die halen ? Met één natuurcompensatie kan men niet alles compenseren. Europa is daarin onverbiddelijk.

Als men de argumentatie leest, krijgt men soms de indruk dat er maar één haven bestaat, namelijk die van Antwerpen, dat de Europese Unie hier ongemerkt voorbij is gegaan, dat de globalisering van de economie een onbestaand gegeven is en dat men nooit gehoord heeft over de overcapaciteit voor containerbehandeling in de range Hamburg-Le Havre.

Voor een aantal commissieleden bestaat er alleen een juridisch probleem rond het Deurganckdok en geen "probleem Doel". De heer Delwaide beweert dat het sociale begeleidingsplan voor Doel een van de beste is die dit land ooit gerealiseerd heeft. Ik daag u uit om daar met de mensen van Doel over te komen praten. Voor de mensen van Doel is er als gevolg van het sociale begeleidingsplan alleen woede en frustratie. Ze voelen zich psychisch onder druk gezet door de overheid, de sociale bemiddelaar en de onteigeningscommissarissen. Diegenen die uiteindelijk tekenen, voelen zich achteraf bedrogen.

Het woonrecht wordt tot op de dag van vandaag tegengewerkt door de Maatschappij voor Gronden en Industrialisatiebeleid. Men spreekt in het voorstel van decreet over een activering van de groundbank. Die moest er al drie jaren geleden zijn. De vraag is trouwens waar men die grond gaat halen in de polders. Men heeft alle grond immers nodig voor natuurcompensaties. Ik wil er hier op wijzen dat Doel en de polder een levende landbouwgemeenschap vormen. In vergelijking met de rest van Vlaanderen zijn daar zeer jonge, grondgebonden bedrijven actief. Die mensen worden niet alleen door de haven bedreigd, maar ze dreigen ook nog

eens onteigend te worden voor natuurcompensaties.

Het is bijzonder pijnlijk te moeten vaststellen dat het algemene belang grotendeels samenvalt met de winsten van multinationale constructies. In feite worden mensen daarin vaak vergeten. Er is nog nooit een commissie opgericht voor de meest bedreigde gemeenschap in Vlaanderen, met name Doel en de polder. Men spreekt voortdurend over containers en economische belangen. Dat is op zich geen probleem, maar men mag de andere kant van het verhaal niet vergeten. Men stelt dat de leefbaarheid van Doel gegarandeerd is. Maar wie onder u is al eens komen kijken tot hoever de containerbehandeling of tot waar de leefbaarheidsbuffer komt? Wie kan zich voorstellen wat het betekent als er een leefbaarheidsbuffer van 24,5 meter los door de Liefkenshoekstraat komt? Men spreekt over het innemen van slechts 49 hectare in de Doelpolder, mogelijk slechts 20 hectare in de Nieuw-Arenbergpolder. Maar wie kan zich voorstellen wat dat betekent?

Het is niet de eerste keer dat een afgevaardigde van Doel 2020 de kans krijgt om voor de commissie de noden van de Doelenaars te verwoorden. Dat gebeurde al in 1998 door ere-senator Ferdinand De Bondt, iemand die het dossier waarschijnlijk beter kent dan wij allemaal samen. Met al die argumenten en noodkreten is er tot nog toe niets gebeurd. Waarom? Wegen die zaken niet zwaar genoeg? Nochtans gaat het om mensen. We zijn niet van plan om onze juridische strijd te staken. We voeren geen procedurespelletjes, maar een strijd voor het voortbestaan van een gemeenschap. Als het nodig is, zijn we bereid om dat nog veel jaren te doen.

Men dient te beseffen dat, als men een oplossing zoekt voor het Deurganckdok en een aantal andere problemen op de Linkeroever, men rekening dient te houden met de mensen uit Doel en de polder. We zijn bereid om mee te werken aan een constructieve oplossing, maar dan wel onder zeer strikte voorwaarden. Er kan voor ons alleen een oplossing komen voor het Deurganckdok als men de feitelijke grens van het havengebied erkent. Dat wil zeggen dat men de Verkortingsdijk en de lijn-De Bondt handhaaft. Een aantal mensen, onder meer ere-directeur en ingenieur Johan De Moen, ooit de grote baas van AWZ, heeft aangetoond dat dat technisch mogelijk is.

Bijna wekelijks leiden we in Doel en in het LSO-gebied mensen rond. Telkens krijgen we daarbij dezelfde reactie, namelijk complete verbijstering over

de Linkeroever omwille van de ongelooflijke grondverspilling. Dat is iets waar men te vaak de ogen voor sluit. Ik roep de leden van de verenigde commissies dan ook op om ter plaatse te gaan kijken en geen abstracte discussie te voeren. Niet om de bouwput te bezoeken maar om te kijken wat het Deurganckdok in zijn huidige configuratie betekent voor de streek; wat de implicaties zijn voor de landbouw; om na te gaan wat de realiteit is van het Linkerscheldeoevergebied; om de alternatieve locaties voor de berging van specie te bekijken; kortom, om de argumenten die u hier vandaag hoort, te toetsen aan de realiteit op het terrein. Namens de bewoners van Doel en de polder nodig ik u daartoe met aandrang uit. Tot nog toe heeft men alleen de bouwput van het Deurganckdok bezocht. Men dient niet alleen die problemen te bekijken, maar wel die van de hele streek.

Dat zou de aanzet kunnen zijn van een dialoog die niet in het abstracte wordt gevoerd. Dan pas kunnen we praten over concrete feiten en over mensen van vlees en bloed.

De heer Jos Stassen : Dit voorstel van decreet gaat uit van een aantal beslissingen die genomen zijn en poogt een oplossing te bieden voor een acuut probleem. Wil u, los van de voorwaarden die u stelt om af te zien van juridische stappen, betrokken worden bij de verdere planning op de Linkeroever?

De heer Jan Creve : Nu gaat het in eerste instantie om het Deurganckdok. Als de tweede gewestplanwijziging geschorst wordt, moet een nieuw ruimtelijk uitvoeringsplan opgemaakt worden. Alle belanghebbenden moeten daarbij betrokken worden. Wij zijn niet bereid om, op basis van zaken die zich ooit eens zouden kunnen voordoen, nu wel of niet bepaalde stappen te zetten. Het Saeftinghedok of het alternatief hiervoor is van hetzelfde allooi als het Baalhoekkanaal enkele jaren geleden: misschien komt het er, misschien ook niet.

13. Toelichting door de heer Bart Martens, Bond Beter Leefmilieu

De heer Bart Martens, Bond Beter Leefmilieu : Wij zullen samen met Natuurpunt Vlaanderen een gemeenschappelijk standpunt vertolken.

Het dossier-Deurganckdok zit vast in een uitzichtloos kluwen van veel te complexe wetten en regels en van onmogelijke procedures die volgens sommigen het resultaat zijn van te mondige burgers die misbruik maken van de wettelijk toegekende inspraak- en beroepsmogelijkheden. Baron Delwaide

stelde zelfs dat er een onevenwicht gegroeid is tussen de individuele belangen van de burger en het algemeen belang. Volgens ons is hier echter geen sprake van individuele belangen van enkele burgers. De auditeur haalt de schending van de Europese natuurbehoudwetgeving aan als middel om het tweede gewestplan te schorsen. Die wetgeving is er op gericht om een algemeen belang te garanderen : het behoud van de biodiversiteit. In 1992 is in Rio daarover ook een internationaal verdrag afgesloten : de biodiversiteit mag niet verder achteruitgaan. Het behoud van bedreigde vogelsoorten is een hoog en algemeen goed.

Het dossier van het Deurganckdok is ook niet gestrand door te lange procedures maar integendeel door een te snelle afwikkeling, door het niet of veel te laat betrekken van omwonenden en maatschappelijke organisaties. Er werd ook onvoldoende tijd genomen voor het zoeken naar een degelijke onderbouw, voor het in kaart brengen van de sociale en ecologische impact van het project en voor het zoeken naar voorkomende, mitigerende of compenserende maatregelen voor de schade.

Het project kreeg pas voor het eerst in januari 1998 de principiële goedkeuring van de Vlaamse regering en in september 1999 konden de werken al aanvangen : een Europees record, zeker voor een project van die omvang. Het dossier-Deurganckdok werd trouwens veel sneller afgehandeld dan vergelijkbare projecten van die omvang in ons land. Uit een vergelijkende studie door de Nederlandse Wetenschappelijke Raad voor het Regeeringsbeleid over besluitvorming over grote projecten, blijkt bovendien dat de doorlooptijd voor grote projecten nergens zo kort is als in ons land.

In die uiterst korte periode van anderhalf jaar tussen de principiële goedkeuring en de aanvang van de werken moesten de gewestplannen worden gewijzigd en werden de noodzakelijke bouwvergunningen afgeleverd. Tijd om de plannen degelijk te onderbouwen, te overleggen met alle betrokkenen, bij te sturen aan de hand van de meer dan 10.000 ingediende bezwaren of aan te vullen met maatregelen voor het compenseren van de aangerichte natuurschade was er niet. Nog voor het eerste ontwerp-gewestplan in openbaar onderzoek ging – en dus nog lang voor het openbaar onderzoek rond de eerste bouwaanvraag – werden de werken reeds aanbesteed. Kan men nog meer een loopje nemen met de inspraakrechten van de burger ?

Het behoeft dan ook geen verwondering dat de indieners van de bezwaarschriften hun gelijk uiteindelijk probeerden te halen bij de Raad van State.

Die lijkt nu te struikelen over de strijdigheid van de plannen met de Europese natuurbehoudwetgeving, meer bepaald met de bepalingen van de Europese Habitatrichtlijn. Voor het grondig afwegen van de alternatieven, het motiveren van de dwingende reden van groot openbaar belang, het uitwerken van mitigerende maatregelen en het zoeken naar volwaardige natuurcompensaties – zoals die richtlijn vereist – was het wachten op een nieuw milieueffectenrapport.

Onze organisaties werkten constructief mee aan het natuurcompensatieplan dat in dit MER vervat zit en onze goedkeuring wegdraagt. Het volledig, afdoend en voorafgaand of gelijktijdig compenseren van de natuurschade die bij het ontwikkelen van het Deurganckdok zou ontstaan, was echter slechts één van de randvoorwaarden die wij steeds aan de komst van een getijdendok in de Waaslandhaven hebben gesteld. De andere voorwaarden sloegen op het volledig onderzoeken van de alternatieven en op het feit dat zo'n getijdendok moest kaderen binnen een "inbreidingsmodel" voor de haven, waarbij de nu nog evidente claim van havenuitbreiding die op het resterend poldergebied rust, vervalt. Tijdens deze hoorzitting zullen we het enkel hebben over de eerste randvoorwaarde.

We hebben morele en democratische bezwaren tegen de formule van een nooddecreet. Het gaat hier om een verzoek van de uitvoerende aan de wetgevende macht om een voorstel van decreet goed te keuren om de gerechtelijke macht buitenspel te zetten. De scheiding der machten en het systeem van "checks and balances", dat het wezenskenmerk vormt van een parlementaire democratie, komt hierdoor op losse schroeven te staan. De burger wordt hier uit zijn rechten ontzet.

Door de illegale toestand rond het Deurganckdok te legaliseren geeft de overheid de indruk dat zijzelf en bepaalde machtige spelers het minder nauw moeten nemen met de wetgeving inzake ruimtelijke ordening. Om een geloofwaardig beleid te kunnen voeren inzake bouw misdrijven zal de overheid eerst voor eigen deur moeten vegen. Hoe kan men anders gaan verantwoorden dat de kleine man zijn illegaal weekendhuis moet afbreken, maar de overheid mag verderbouwen aan een dok dat binnenkort niet meer in de bestemmingsplannen zal kunnen worden teruggevonden.

De legalisering van het dok is bovendien een natte dwel in het gezicht van de mensen en organisaties die bij de Raad van State verzet hebben aangetekend tegen de bouwvergunning en het gewestplan. De arresten geven hen gelijk, maar het noodde-

creet maakt hun vordering zonder voorwerp. Elke vorm van burgeremancipatie wordt hierdoor gefnuikt.

Door het nooddecreet wordt een gevaarlijk precedent gecreëerd. Welke garanties zijn er dat in de toekomst geen soortgelijke werkwijze zal worden gehanteerd voor het deblokken van dossiers zoals het klooster van Opgrimbie en de oven van Drogenbos ?

Het nooddecreet creëert tenslotte slechts een illusie van rechtszekerheid. Als gevolg van de schending van het gelijkheidsbeginsel zal het nooddecreet wellicht vernietigd worden door het Arbitragehof. De schade die wordt vermeden is weliswaar aanzienlijk maar toch relatief. Als de werken dankzij het nooddecreet een half jaar eerder kunnen opgestart worden zal volgens de havenautoriteiten 1,5 miljard frank aan directe schadekosten uitgespaard worden. Dat bedrag is volgens Unizo vergelijkbaar met de kosten van de laatste driedaagse spoorstaking ; de kosten zijn alleszins een veelvoud lager dan de door VITO berekende jaarlijks afgewentelde milieukost van het wegvervoer in ons land. De keuze van minister Stevaert om deze kosten niet door te rekenen aan de weggebruikers kost de gemeenschap jaarlijks vele miljarden meer dan het stilleggen van de werken van het Deurganckdok.

We pleiten voor het opstellen van een nieuw ruimtelijk uitvoeringsplan overeenkomstig het decreet houdende de ruimtelijke ordening. Daarin zouden de niet ter discussie staande onderdelen van het tweede gewestplan kunnen worden vertaald. Alle permanente natuurcompensaties zouden hierin als natuurgebied moeten worden ingekleurd. Het havengebied blijft daarbij beperkt tot het reeds opgespoten gebied en de ontwikkeling van het Deurganckdok. De nog niet opgespoten polders krijgen de bestemming 'ecologisch waardevol gebied met mogelijke nabestemming zeehavengebied'. In het stedenbouwkundig voorschrift bij deze bestemming zou dan kunnen worden vastgelegd dat het gebied enkel kan worden aangesneden voor projecten waarvoor realistische alternatieven binnen en buiten het zeehavengebied ontbreken, waarvan op basis van een kostenbatenanalyse een groot maatschappelijk belang kan worden aangetoond en waarvan de natuurschade volwaardig en voorafgaandelijk kan worden gecompenseerd.

14. Toelichting door de heer Peter Symens, Natuurpunt Vlaanderen

De heer Peter Symens, Natuurpunt Vlaanderen : Welke juridische weg ook gekozen wordt, het principe van volledige en voorafgaande compensaties voor het verlies aan natuurwaarden moet worden gevrijwaard, overeenkomstig de Europese richtlijnen.

De Europese Commissie heeft in haar advies duidelijk bepaald dat de eerder aangemelde compensatiemaatregelen ruim onvoldoende waren en dat er rekening moet worden gehouden met de cumulatieve effecten van ontwikkelingen die in het verleden zonder enige vorm van compensatie werden doorgevoerd. Om aan deze kritiek tegemoet te komen werd een nieuw MER en een tweede compensatieplan uitgewerkt door een studie bureau.

We staan achter deze compensatiemaatregelen en waren dan ook onaangenaam verrast dat het compensatieplan niet is overgenomen in het voorstel van decreet. In het voorstel van decreet wordt niet langer een onderscheid gemaakt tussen de maatregelen die louter gebonden zijn aan het dok en de maatregelen in het kader van het historisch passief. Daardoor worden verscheidene compensatiemaatregelen niet in het voorstel van decreet opgenomen, zoals het behoud en beheer van het Groot Rietveld en de Zuidelijke Bufferzone. Bovendien is de omschrijving van de wel opgenomen maatregelen vaak te summier (bijvoorbeeld 'Paardenschor' in plaats van 'het herstel van slik en schor door afgraving van het Paardenschor'), te vaag (bijvoorbeeld 'Kreek ter hoogte van het Paardenschor' in plaats van 'Brakwaterkreek ter hoogte van het Paardenschor') of zelfs foutief (bijvoorbeeld 'tijdelijk en permanent beheer van waterplassen' in plaats van 'beheer van tijdelijke en permanente waterplassen').

In het MER werd een volledige compensatiematrix opgenomen waarin in detail werd ingegaan op timing van uitvoering van elke compensatiemaatregel en waar voor elke actie een verantwoordelijke instantie wordt aangewezen. Ook hiervan is niets terug te vinden in het voorstel van decreet.

Het voorstel van decreet biedt dus te weinig garanties voor de volledige uitvoering van het compensatieplan. Daarom moet het volledige plan worden opgenomen in een uitvoeringsbesluit dat voldoende garanties biedt voor een gelijktijdige uitvoering en degelijke opvolging van alle compensatiemaat-

regelen. Daartoe moet onder meer een beheerscommissie worden opgericht die toeziet op de uitvoering, opvolging en eventuele bijsturing van het compensatieplan. Wij zijn bereid om daartoe een bijdrage te leveren.

Deze materie moet opgenomen worden in een besluit van de Vlaamse regering dat flankerend is aan het validatiedecreet. Dat validatiedecreet dient alleen die onderdelen van het compensatieplan op te nemen waarvoor een gelijkaardige probleemstelling bestaat. Bij het tot stand komen van het compensatieplan ging men er namelijk van uit dat het realiseerbaar moest zijn en dus conform aan het heersende gewestplan. Door de aanpassing van het gewestplan worden ook bepaalde zaken in het compensatieplan gehypothekeerd. Alleen dat dient in het validatiedecreet te worden opgenomen. De rest hoort thuis in het besluit van de Vlaamse regering.

Dat heeft onder meer het voordeel dat men niet, zoals in artikel 2 van het voorstel van decreet, hoeft te werken met een limitatieve lijst van compenserende maatregelen die men eindeloos kan blijven amenderen. Dan kan men gewoon zeggen dat ook het compensatieplan, zoals het is opgenomen in het besluit van de Vlaamse regering, van hoogdringend belang is. Op Europees niveau ontstaat dan de zekerheid dat men voor het compensatieplan hetzelfde dwingende belang hanteert als voor de realisatie van het dok. Als het gewestplan vervalt, wordt het Parlement verantwoordelijk voor de realisatie van die aspecten die daardoor gehypothekeerd werden.

De heer Martens heeft duidelijk gezegd dat het nooddecreet geen perfecte optie is, zeker niet voor de realisatie van het compensatieplan. Als men dan toch blijft opteren voor de toepassing van het nooddecreet moet men erover waken dat de hele zaak de Europese toets kan doorstaan. Daarom denken we dat onze optie een valabel alternatief is.

Nu gaat men ervan uit dat het validatiedecreet het belangrijkste resultaat is van de hele impasse rond Doel. Wij denken dat het dossier van het Deurganckdok aantoont dat de wetgevende macht over een aantal aspecten zou moeten reflecteren.

Hoe kan men vermijden dat werken worden aanbesteed op een ogenblik dat het openbaar onderzoek nog loopt of zelfs nog niet opgestart is ? Hoe kan men, door een wijziging van de wet op de overheidsopdrachten, voorkomen dat de vertragingen die het gevolg zijn van wettelijke inspraak- en beroepsprocedures leiden tot schadeclaims ? Hoe

kan men bepaalde beleidsvoornemens beter onderbouwen en maatschappelijk toetsen door middel van instrumenten als maatschappelijke kosten-batenanalyses en strategische milieu-effectenrapportages ?

Hoe kan men, door middel van een meer integrale besluitvorming en projectuitvoering, voorafgaandelijk de natuurschade compenseren van projecten waarvoor, blijkens een vergelijkende strategische MER, alternatieven ontbreken en die volgens een maatschappelijke kosten-batenanalyse een groot openbaar belang dienen ? Hoe kunnen de principes van artikel 6 van de Europese habitatrichtlijn worden verankerd in onze wetgeving zodat ze van kracht worden voor alle grote projecten ? Dat zou de echte uitdaging moeten zijn die voortvloeit uit onze ervaring met het Deurganckdok.

De heer Robert Voorhamme : Het Reglement laat niet toe om tijdens een hoorzitting in discussie te treden. Ik ga dat dan ook niet doen, ook al ben ik het niet eens met de algemeenheden van de heer Martens.

Ik heb veel respect voor representatieve organisaties. Ik vind het echter onverantwoord dat de representatieve organisaties die hier aan het woord zijn gekomen, wijsheden verkondigen die flagrant in tegenspraak zijn met de waarheid. Dat mag rechtgezet worden.

We hebben een beroep gedaan op de administratie en op juridisch deskundigen, maar daaruit mag men nog niet besluiten dat de wetgevende macht hier optreedt in opdracht van de uitvoerende macht. Ik wil dat uitdrukkelijk ontkennen namens alle collega's die aan dit voorstel van decreet hebben meegewerkt.

Ik begrijp wel dat men het betreurt dat het compensatieplan, dat uit het MER is voortgekomen, niet is opgenomen in het voorstel van validatiedecreet. Dat plan is immers zeer volledig en het heeft geleid tot een zekere consensus onder de deskundigen ter zake. Als indieners hebben we zwaar geworsteld met de vraag wat wel en wat niet diende opgenomen te worden in het voorstel van decreet. Op basis van juridische overwegingen hebben we geoordeeld dat in de artikelen van het voorstel van decreet alleen die zaken mochten opgenomen worden die rechtstreeks te maken hebben met de aanleg van het dok en niet het historisch passief. Dat laatste hebben we opgenomen in de toelichting. Er bestaat een grote gevoeligheid voor het historisch passief, ook bij de indieners van het voorstel van decreet.

Als ik het goed begrijp vraagt u niet dat het historisch passief volledig zou opgenomen worden in het validatiedecreet, maar wel dat de volledige compensatiematrix zou opgenomen worden in een beslissing van de regering. Dat is evenwel een bevoegdheid van de uitvoerende macht. Het Parlement kan de uitvoerende macht dwingen bepaalde zaken te doen zonder dat er decreetgeving aan te pas komt. Men zou kunnen stellen dat de compensatiewerken waarvoor een stedenbouwkundige vergunning nodig is, bij decreet moeten geregeld worden en dat het compensatieplan bij besluit van de regering moet geregeld worden. Heb ik dat juist begrepen ?

Er werd ook opgemerkt dat de bewoordingen die gebruikt werden om een aantal werken toch op te nemen in het decreet, te vaag zijn. Kan u opsommen over welke gebieden het gaat ? Hoe kan dat geconcretiseerd worden ?

De heer Jos Stassen : Ik heb me niet gestoord aan de algemeenheden van de heer Martens, maar wel aan de houding van een aantal ministers die zich te veel hebben gedistantieerd van dit voorstel. Ze stelden het voor als een zaak van het Parlement waarmee ze niets te maken hadden. Het Parlement is autonoom om voorstellen in te dienen als het dat wil.

Ik heb wel nog een aantal vragen. Hoe moet ik de opmerkingen interpreteren over de historische compensaties zoals een duidelijke bufferzone en een groot rietveld ? Bedoelt spreker dat hij zekerder is van de realisatie ervan als ze opgesomd worden in het decreet ? In de toelichting staan ze wel opgesomd. De indieners hebben dat gedaan omdat ze meenden dat men zich niet mocht beperken tot het Deurganckdok.

Hij zegt dat het decreet veel te vaag is. Het decreet moet duidelijk zijn, maar ook uitvoerbaar. Als het te duidelijk is, kunnen er problemen zijn met de uitvoerbaarheid. Eventueel kunnen we het decreet verduidelijken met amendementen.

Eén van de opmerkingen die verschillende keren terugkwam is de gelijktijdigheid van het uitvoeren van de bouwwerken en van de compensaties. Meent u dat de betreffende passages in het decreet voldoende garanties geven voor die gelijktijdigheid ?

Door middel van een resolutie kunnen we aan de regering zeggen wat er moet gebeuren. De bezorgdheden die tot uiting komen in het compensatieplan van het MER kunnen we daarin opnemen, maar verder kunnen we niet gaan.

Bent u van plan juridische stappen te ondernemen als het decreet wordt gestemd zoals het nu voorligt, en zo ja welke ?

Mevrouw Wivina Demeester-De Meyer : Ik heb twee technische vragen.

Er werd uitdrukkelijk gezegd dat de natuurorganisaties de zekerheid hebben dat Europa wat thans voorligt niet zal aanvaarden als de compensatie niet volledig is. Waar haalt hij die zekerheid ? Koppelt hij dat ook aan het aanspannen van een juridische procedure bij het Europees Hof van Justitie ? Hij zegt letterlijk : als het nooddecreet op deze punten niet wordt bijgesteld en niet door een besluit van de regering wordt geflankeerd, dan zullen we ons genoodzaakt zien de blijvende schending van de Europese natuurbehoudswetgeving aan te klagen bij de Europese Commissie.

De indieners hebben veel tijd geïnvesteerd in de voorbereiding van het voorstel : zij wilden een zo goed mogelijke tekst. Toch lijkt de milieubeweging alleen vertrouwen te hebben in een besluit van de Vlaamse regering. Wat bedoelt men trouwens precies met een flankerend besluit ? Wat is het verschil met een regeringsbesluit ter uitvoering van een decreet ? Dat zou zogenaamd de zaken op zijn kop zetten. Zelfs als er hetzelfde instaat ?

De heer Peter Symens : De heer Voorhamme vroeg wat er nu wel en niet in het voorstel moest staan, maar dat is niet het punt. Waar het wel om gaat, is de kwaliteit van het compensatieplan.

Wij hebben altijd ten aanzien van Europa geargumenteed dat het eerste plan niet voldeed. Men bood daarin immers het KBR-gebied als compensatie aan en dat komt volgens ons om twee redenen niet in aanmerking.

Ten eerste is het ecologisch totaal verschillend van het bedreigde gebied : het is namelijk een zoetwater- en geen brakwatergebied. Ten tweede werd het gebied al bij verschillende vorige gelegenheden als pasmunt gebruikt. Bij allerlei ingrepen, gaande van dijkwerken tot de uitdieping van de Schelde werd het telkens weer als compensatie beloofd. Ook in het protocol dat de Vlaamse overheid afsloot met de milieubeweging met het oog op het natuurherstelplan Zeeschelde werd hetzelfde KBR-gebied aangeboden. Wij werden en worden dus minstens drie keer met hetzelfde geld betaald.

Compensatie moet volgens ons beantwoorden aan de principes *one for one* (kwantitatieve gelijkwaar-

digheid) en *like for like* (kwalitatieve gelijkwaardigheid).

Bovendien moet het compenserende gebied zich zo dicht mogelijk bij het schadegebied bevinden. Het eerste compensatieplan beantwoordt niet aan die eisen. Een goed compensatieplan moet omvattend, evenwichtig en sluitend zijn. Haalt men er een onderdeel uit, dan stuikt het in elkaar.

Het enige afdwingbare document waarover wij tot nu toe beschikken, is dat van het MER. Maar we weten uit ervaring hoe de Vlaamse overheid met dat instrument omspringt. Als het al zorgvuldig is opgesteld, dan gaat het toch snel een administratief leven leiden. Er wordt na de conformverklaring nog maar weinig naar omgekeken. Ook een verwijzing naar het compensatieplan in het voorstel zelf is niet volledig zonder uitvoeringsgaranties. Blijft als oplossing over : een omvattend compensatieplan in de vorm van een besluit van de Vlaamse regering.

Artikel 7 van het voorstel van decreet verwijst weliswaar naar die mogelijkheid, maar door de verwijzing naar de limitatieve lijst van artikel 2, voldoet dat ons niet. Het alternatief is een principieel besluit van de Vlaamse regering.

De Europese overheid ziet tegenwoordig niet alleen scherp toe op de ecologische en beleidsmatige correctheid van de compensaties, maar ook op de uitvoering. In gelijkaardige dossiers blijkt bij herhaling dat men niet meer tekent voor loze beloften.

Op een bijeenkomst vorige week van het netwerk Birdlife bevestigden vertegenwoordigers van de Europese Commissie dat zij ook in het dossier van het Deurganckdok zullen waken over zowel besluitvorming als uitvoering. Dat betekent voor hen dat de compensatie dezelfde urgentie krijgt als het dok zelf.

Het volstaat in dit geval niet dat het compensatieplan zich beperkt tot de aandachtssoorten uit de bijlage bij de richtlijn. Ook de soorten die door hun aantallen van Vlaams belang zijn moeten erin, de soorten van de Vlaamse rode lijst enzovoort. Dan zal het compensatieplan ook inhoudelijk als voldoende worden erkend. De garanties voor de uitvoering blijven wel nodig.

Mevrouw Wivina Demeester-De Meyer : Mijn vraag blijft onbeantwoord. Of bedoelt de milieubeweging juist dat het uitvoeringsbesluit verder moet gaan dan de compensaties voor het Deurganckdok op zich ?

De heer Peter Symens : Wij willen een volledige garantie voor een omvattend compensatieplan voor zowel het Deurganck- en Verrebroekdok, als voor het hele historische passief.

De heer Johan Malcorps : Dat was wel degelijk ook de bedoeling van de indieners. De toelichting vraagt ook om een regeling voor het historisch passief. Wij waren het erover eens dat het akkoord met de haven, in het kader van het MER, zoveel mogelijk in het voorstel moest ingeschreven worden. Dat houdt ook gelijktijdigheid en volledigheid van uitvoering in, dit wil zeggen een strikte timing. Maar hoe moet dat concreet in de tekst worden opgenomen ?

De heer Bart Martens : Het compensatieplan in het MER moet onverkort uitgevoerd worden. De Vlaamse regering moet daarover een principieel besluit uitvaardigen, zoals zij al eerder deed op 21 januari 1998 voor het Deurganckdok zelf. Ook het ecologisch passief moet erin opgenomen worden. Gelijktijdigheid is een must. Wij willen niet opnieuw van een kale reis terugkomen, zoals in 1996. Toen sloten wij met de administrateur-generaal van Waterwegen en Zeewezen en met de Vlaamse minister van Openbare Werken een overeenkomst af rond het natuurherstelplan Zeeschelde, waar vijf jaar later nog geen letter van is uitgevoerd.

Hoe moet het natuurcompensatieplan worden uitgevoerd ? Als infrastructuurwerken versneld worden uitgevoerd dankzij een nooddecreet – iets waar wij geen voorstander van zijn – lijkt het evident om de veroorzaakte schade gelijktijdig te compenseren. Anders betekent het gelijktijdigheidsprincipe niets.

15. Toelichting door de heer Luc Joly, adviseur Wetgeving van de studiedienst van de Boerenbond

De heer Luc Joly, adviseur Wetgeving van de studiedienst van de Boerenbond : De ondertitel van mijn uiteenzetting luidt Landbouw gegrepen in een compensatiecarroussel.

Het Europese compensatie-idee zal voor heel wat problemen zorgen. Als de heren Delwaide en Bruyninckx stellen dat over heel Vlaanderen voor compensatie gezorgd kan worden, is de landbouw nergens nog veilig. De landbouwsector heeft bovendien het grootste historische havenpassief. De situatie waarin onze leden zich bevinden is heel onzeker : zowel het VEN als het IVON dienen afgebakend te worden, naast alle andere ruimtelijke

plannen binnen het RSV. In Zeebrugge heeft men als gevolg van een havenuitbreiding al een Vogelrichtlijngebied verplaatst naar een landbouwgebied. Daarna wordt agrarisch gebied natuurgebied en zo wordt de landbouwer tweemaal gegrepen.

Wij erkennen het strategische belang en hebben alle begrip voor de problematiek van de Antwerpse haven. Maar onze knelpunten worden niet zo snel opgelost. We vragen het Vlaams Parlement daarom op basis van wederkerigheid aandacht te schenken aan knelgevallen die zich voordoen voor landbouwbedrijven : zonevreemdheid, planschade door omzetting van agrarisch gebied naar natuurgebied, niet toekennen van een nutriëntenhalte.

Ik heb de volgende juridische bedenkingen bij het voorstel van decreet. De gebruikte techniek om rechtspraak van de Raad van State te omzeilen via een optreden van de wetgever is zeker niet de goede en heeft in het verleden afdoende kritiek gekregen van het Arbitragehof. Het voorstel van decreet kan de toetsing aan de rechtsbeginselen van onze rechtstaat niet doorstaan.

De natuurcompensaties zijn volgens ons sterk overdreven. Men herhaalt steeds dat de verloren fauna en flora gecompenseerd moet worden zonder daarbij de oppervlakte te vermelden. Landbouwers hebben het over een oppervlakte en niet over een aantal vogels. In de verschillende documenten wordt nergens duidelijk aangegeven hoeveel vierkante meter natuurwaarden verloren gaat.

De milieuverenigingen zijn gehoord door de opstellers van de MER. Is de landbouwsector ook geraadpleegd ?

Omdat in totaal 220 hectare natuurgebied verloren gaat, vraagt men 600 hectare als compensatie aan de landbouwsector. Hoe moet ik dat uitleggen aan de landbouwers ?

De habitatrichtlijn bepaalt immers alleen maar dat alle compenserende maatregelen nodig zijn om de algehele samenhang van Natura 2000 te bewaren. In het noorden vraagt men zich af wat er precies zal gebeuren met de Beverse Polder, het laatste aaneensluitende landbouwgebied. Men heeft er eerst een valleigebied van gemaakt om het vervolgens te verknippen met natuurcompenserende maatregelen. In die streek zijn er talrijke jonge landbouwbedrijven. In de Kruibeekse polder, die men nu zal laten onderlopen, waren landbouw, natuur en recreatie mooi verweven met elkaar.

Is de in artikel 9 van het voorstel van decreet voorgestelde compensatie voor de landbouw via een zogenaamde grondbank geen boerenbedrog ? Ik heb vergeefs gezocht in het Belgisch Staatsblad naar het besluit inzake de grondbank. Ik kan er bijgevolg niet over oordelen. De andere voorgestelde instrumenten zoals ruilverkaveling leiden steeds tot een nuloperatie.

De Boerenbond vraagt het Vlaams Parlement om niet alleen aandacht te hebben voor de Antwerpse zeehaven, maar ook voor de knelgevallen van familiale landbouwbedrijven ingevolge de reglementeringen die hierboven werden geciteerd. De natuurcompensaties moeten herbekeken worden in samenspraak met de administraties Landbouw en Natuur. Ze moeten beperkt worden tot wat er werkelijk dient gecompenseerd te worden. Een hectare voor een hectare en zeker niet meer. Het noorden – Kruibeke, Bazel en Ruppelmonde – dient bewaard te worden voor de landbouw.

De Vlaamse regering had dit decreet moeten indienen. Nu mist ze de kans om dit dossier in een bredere context te bekijken. Bovendien zou de Vlaamse regering zich beter moeten verdedigen tegen Europa en de eisen van de milieubeweging. De vertegenwoordigers van BBL en Natuurpunt zeggen dat ze een rechtstreekse telefoonlijn hebben met de Europese Commissie. Zijn de Europese ingebrekestellingen doorgebeld ? Als de Vlaamse regering in haar antwoorden aan de Europese Commissie bovendien toegeeft dat ze een fout heeft gemaakt, wordt het helemaal moeilijk om haar standpunt te verdedigen.

Naast de milieubeginselen zijn er in een rechtstaat ook nog het redelijkheidsbeginsel, het zorgvuldigheidsbeginsel en het rechtszekerheidsbeginsel. In dit voorstel van decreet worden deze beginselen helaas niet gerespecteerd.

16. Toelichting door de heer Camiel Adriaens, voorzitter van het Algemeen Boerensyndicaat (ABS)

De heer Camiel Adriaens, voorzitter van het Algemeen Boerensyndicaat (ABS) : Het dossier van het Linkerscheldeoevergebied dateert al van de jaren '70. Een voormalige ALT-studie wees eerder uit dat de meest vruchtbare gronden van België in dat gebied liggen.

In het verleden hebben we rond Doel en omstreken veel verkeerde beslissingen genomen. Zo worden akkers onterecht gebruikt en worden ontei-

gende boerderijen nog gebruikt of onderverhuurd. Ook zijn er onteigende gronden die niet gebruikt worden. Bij onteigeningen werd gewerkt met twee maten. Voorts is het niet alleen een probleem van Doel, maar van het hele Waasland. Denken we onder meer aan de tramkering en parking te Melsele, de potpolder Kruibeke-Ringbaan rond Sint-Niklaas, de verbindingsweg Linker- met Rechter-scheldeoever, de treinlijn Linkeroever door Melsele, de nieuwe treinverbinding Antwerpen-Zeebrugge.

Ongeveer 50 percent van de ondergespoten grond ligt er nog altijd ongebruikt bij, terwijl alle omliggende Wase gemeenten om industriegronden smeken. Zal er daarvoor maar weer eens opnieuw landbouwgrond opgeofferd worden? Bovendien is het Kallodok nooit gebruikt geweest. Het zal opnieuw gevuld worden. De ontwerpers hebben blijkbaar een foutje van enkele tientallen miljarden frank gemaakt. Zelfs de brug die erover ligt, is al meerdere jaren stuk. Zal men met het Deurganckdok niet dezelfde weg opgaan? Gelet op de blijvende verzanding van de Schelde en op de nauwe toegang tot de haven rijst de vraag of de havenuitbreiding in Antwerpen nog verantwoord is.

De behandeling van de onteigende landbouwers en de andere bewoners is ongelijk. Ook dient er rekening gehouden te worden met de vergoedingen. Boer Schelfout kreeg bijvoorbeeld een vergoeding van 800.000 frank per hectare voor heel zijn bedrijf. Een niet-landbouwer kreeg 1000 frank per m² voor een weide die amper 200 meter van de boerderij Schelfout gelegen is. Het sociaal beleidsplan in Doel is niet van toepassing op de landbouwers. Die moeten het maar zelf zien te redden.

Landbouwgrond, ingenomen door de industrie, moet gecompenseerd worden door evenveel hectare natuurgebied. Per onteigende hectare landbouwgrond, verliezen we dus twee hectare. Landbouwgrond is in Vlaanderen zeer schaars. We zijn begaan met het milieu maar men moet beseffen dat de Europese milieuwetgeving niet aangepast is aan de situatie in Vlaanderen. Het mag niet ontaarden in groene terreur.

Vlaamse boeren krijgen bij onteigening 800.000 frank per hectare. In Nederland krijgen de landbouwers 4.000.000 frank per onteigende hectare. Zij krijgen daarenboven nog begeleiding bij hervestiging.

De grondbank kan een oplossing bieden, maar er is onvoldoende grond voorhanden. Er was veel geknoei bij de herverdeling, die nooit volledig uitge-

voerd is. Een grondbank moet bevoegd zijn over het volledige Waasland, eventueel zelfs over het volledige gebied tussen Antwerpen en Gent en de provincie Vlaams-Brabant. De Vlaamse Gemeenschap houdt onvoldoende toezicht op het gebruik van onteigende gronden. Soms worden deze verhuurd aan woekerprijzen. Met de bezwaren van de landbouwers werd geen rekening gehouden, zelfs niet met de bezwaren tegen het gewestplan, ingediend binnen de beroepstermijnen.

Al deze gebeurtenissen beletten ons enthousiast te zijn over dit voorstel van decreet. De landbouw wordt eens te meer opgeofferd voor industrie en natuur. Beide sectoren kunnen echter niet garanderen dat de gronden zinvol gebruikt zullen worden. Onteigende boeren worden aan hun lot overgelaten. Wij vragen dat meer aandacht gaat naar de schaarse landbouwgronden.

De heer Johan Malcorps : In artikel 9 van dit voorstel van decreet wordt de activering van de gronden behandeld. Kan dat, bij een goede uitwerking ervan, tegemoet komen aan uw bezwaren?

De heer Luc Joly : Wij twijfelen aan de goede werking van een grondbank. Zij moet immers kunnen beschikken over voldoende middelen en gronden. Veel hangt af van wat precies bedoeld wordt met compensatie. Het gebruik van beheersovereenkomst bij onteigening is te recent om het nut ervan te kunnen beoordelen.

De heer Camiel Adriaens : De grondbank moet bevoegd zijn over een voldoende ruim gebied en de betrokkenen moeten actief kunnen participeren. Het moet de bedoeling zijn om de landbouwgronden enkel voor landbouw te gebruiken.

De verslaggevers,

De voorzitter,

Ludwig CALUWÉ
Jos STASSEN

Jacques TIMMERMANS